

katedra

MARIBORSKIH ŠTUDENTOV

»KATEDRO« mariborskih študentov izdaja Zveza študentov Jugoslavije Odbor mariborskih visokošolskih zavodov • Urejuje uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik je Vlado Golob • Katedra izhaja vsako drugo sredo. • Naslov uredništva je: Maribor, Gregorčičeva 30, telefon 35-96 • Tekoči račun: 604-13-3-501 (za Katedro). • Tiska Casopisno podjetje »Mariborski tisk« • Rokopisov ne vračam. • Cena: 30 linarjev.

MARIBOR
24. OKTOBRA 1962

III. LETNIK
ŠTEVILKA 2

Mimo večje aktivnosti tud!

Več pristojnosti svetom letnikov

Vsako leto znova pogrevamo razprave o svetih letnikih. Hitro menjavanje študentskih generacij nam pravzaprav onemogoča, da bi izkušnje o delu svetov letnikov lahko sistematično zbirali in predlagali nove smernice za delo. Iz nekaterih naših in tujih izkušenj pa lahko povzamemo naslednje:

Sveti letnikov so z zakonom predvidena osnovna oblika družbenega upravljanja visokošolskih zavodov. Okvirno je določena tudi njihova struktura, le da je podrobno določanje sestave svetov prepusteno internim statutom visokošolskih zavodov. Veljavna praksa kaže, da svete običajno sestavljajo predavatelji (vsi ali določeno število) in nekaj študentov, ki jih izvoli skupnost študentov letnika. Zakon ne precizira številčnega odnosa predavateljev in študentov, zato je v praksi obveljalo, da je profesorjev 5 - 10 in študentov 2 - 5, torej v odnosu 1:2 v korist profesorjev. Če si razlagamo vlogo sveta letnika kot instancijo družbenega upravljanja, kjer velja enakopravnost debate in odločanja, potem lahko trdimo, da je takšna struktura a priori nedemokratska. Vzrok za takšno stanje je delno konservativnost profesorjev, delno pa tudi premajhna aktivnost in odločnost študentov.

hkrati tud njihova največja hiba. Kaj pomaga namreč voditi neskončne razprave, če jih ne moremo zaključiti in sprejeti, pozitivnih ali odklonilnih sklepov. V vsej problematiki, ki so jo sveti obravnavali, je namreč izključna pravica odločanja prepustena upravam oziroma statutom šol. Ob tej barieri se navadno ustavi aktivnost svetov. Statuti šol, ki so jih odkrito povedano sprejemali s precejšnjo naglico, na podlagi starih izkušenj drugih univerz in osebnih misljenj, so v marsikaterih določilih precej nerealni in bodo nujno zahtevali korekture. Zato je napak, če obravnavamo statute šol kot svetinjo, dojmimo, ki je nedotakljiva in nespremenljiva in

se sklicujemo na formalnost, čeprav nam življenje kaže drugačno pot. S tem seveda ni naperjena ost proti statutom načeloma, vendar le proti nekaterim morebitnim slabostim statutarnih določil. In prav korekture, ki zadevajo te slabosti, bi morali obravnavati sveti letnikov in fakultetni sveti in tako zagotoviti dinamičnost predpisov. Vidimo torej, da bo potrebno zagotoviti svetom tudi tozadevne pristojnosti, sicer bodo ostali več ali manj na papirju kot karkatura naše konservativnosti.

Te spremembe niso izključna pravica zvezne zakonodaje, ampak sodijo v delokrog naših zavodov, skupnega dela študentov in profesorjev. Zato bomo morali o tem problemu slišati tud mnenje druge strani in se nato pogovoriti o možnostih za poglobitev našega dela.

F. V.

Prvi diplomanti na Višji agronomski šoli OBRALI SO PRVE SADOVE

20. oktobra je bila v lepo okrašenem prostoru VAŠ prirejena interna svečanost. Po dvoletnem, trudopolnem delu je samo od 250 vpisanih študentov diplomiralo prvih trinajst. To so sami redni študentje, katerih bo 11 nadaljevalo študij na drugi stopnji, ostali pa se bodo vključili v proizvodnjo. Svečanosti so se udeležili tudi prorektor Birotehnične fakultete v Ljubljani dr. Srečko Vatovec, predstavnik Agromske fakultete v Ljubljani dr. Sašo Kenjajev, predstojnik Združenja mariborskih visokošolskih zavodov profesor Vladimir Bračič, glavni tajnik združenja tov. Kramberger ter predstavniki okraja in ostalih višjih šol.

V svojem svečanem nagovoru je tovarišing B. Tina, direktor VAŠ govornik o težavnem razvoju šole, o liku strokovnjaka, ki ga izgraja ta šola, o povezavi s prakso ter o

sistemu stopnjanskega študija.

»Ta svečanost je v Mariboru že četrta po vrsti, je dejal tovariš prof. Bračič. »Naše višje šole so doslej dale že 150 diplomantov, kar je lep dosežek pri vzgajanju novega profila strokovnjakov.«

Ko je govoril o uveljavljanju v praksi je omenil, da je proces uveljavljanja odvisen od neposrednega dela diplomantov v praksi.

Svoj pozdravni govor je predstojnik ZMVZ zaključil s besedami »Prepričan sem, da bodo diplomanti izpolnili svoje naloge, ter da se bodo s svojim znanjem uveljavili tako v praksi kot na drugi stopnji. Po drugi strani pa bodo tudi element po katerem bo proizvodnja spoznala lik novega strokovnjaka, istočasno pa bomo lahko na področju novega uveljavljanja ocenjevali delo na področju inverzije ter korigirali dosežanje dela.«

Prijatiji, odrodile so trte vince nam sladko ...

(Posnetek: S. Pušenjak)

V tej številki:

- stran 4: EN HRIBČEK BOM KUPIL ... (reportaža o začetku trgatav v Slovenskih goricah)
- stran 5: MARIBOR IN KULTURA
- stran 7: NIČ VEČ STRAHU PRED MADŽARI!
- stran 9: VTISI S POTOVANJA PO POLJSKI
- stran 10: ODDOLŽITEV ZA VSE LETO? (VI. mariborska kulturna revija)
- stran 11: MELODIJA ZA SREDNJEŠOLCE
- stran 12: BREZPLAČEN HUMOR

Namesto uvodnika

Rotacijski stroj še ni nehal tiskati, ko smo drugi terek v oktobru najbolj radovedni med nami že jemali izvode Katedre in jih ogledovali. Čeprav se je iz odtisov že približno videlo, kakšna bo Katedra je »čisto prava« štetilka najboljši »corpus delicti«.

Prvo: zmanjšan format je bil nujen, ker tiskarna drugega (razen velikega — Večerovega) na rotacijskem stroju ne premore. Ravno tako je s papirjem. Da se je uredništvo kljub temu odločilo za to dvojno spremembo je vplivalo dejstvo, da je rotacijski tisk zelo skrajšal rok med oddajo rokopisov in izzidom. Tako se je ta rok zmanjšal od prejšnjih treh tednov sedaj na osem dni. Če pa bodo razgovori med CP Mariborski tisk in uredništvom rodili uspeh, da ta rok lahko še krajši. To pa je pri štirinajst dnevniku že zelo važno.

Drugo: pri štirinajst dnevniku je nujno izhajanje na določen dan. Katedra tako izhaja vsako drugo sredo. Ali točneje: vsak drugi terek bo ob pol šestih popoldne (ali zvečer) dotiskana, tako, da jo še isti dan zvečer razpošljemo s pošto po naslovih (izrednih in ostalih) ter pripravimo točno po številu, da jo v sredo zjutraj odnesejo na srednje in višje šole ter drugim. Tu se je pa pri prvi številki zataknilo.

Zbiranje naročnikov in pobiranje naročnine ter distribucijo je prevzela Studentska zadruga. Postavila je poverjenike, ki bi naj tudi poskrbeli za to, da je Katedra še isti dan razdeljena. Saj je prednost štirinajst dnevnika tudi to, da je aktualen. Če pa Zadruga pravzaprav poverjenik n. pr. na VTS do sobote ne poskrbi za distribucijo, je to ...

Bilo je še več težav, ki so bolj tehničnega porekla. In kot smo se trudili, da smo jih odpravili, tako bo tudi sedaj.

Glosa

Potreba, da je Zveza študentov z vsemi svojimi vejami dejavna, tako močna, da študent organizirano vzgaja ali bolje pripravlja v vseh področjih izven stroke, je toliko močna in stara, da je pravzaprav ne bi bilo treba ponavljati. Ker pa je to organizacija, organizirano delo, so potrebni seveda tudi objektivni činitelji, ki so prav toliko pomembni. Med te činitelje sodijo predvsem: denarna sredstva in prostori.

Odbor Zveze študentov v Mariboru ima dva prostora, ali če preračunamo na primeru uredništva Katedre:

Uredništvo ima sobo (bolje sobico) 3 x 4 m, torej s površino 12 m². V tem prostoru se zadržuje dnevno do 20 ljudi. AH 12 : 20 = 0.60 m² na enegal

Razmišljanje o novi ustavi

(Nadaljevanje)

Kot demokratična metoda uveljavljanja manifestacije družbene zavesti se je pri nas uveljavila inštitucija družbenega upravljanja in odločanja. V zvezi s predosnutkom nove ustave je predvsem važno, da le-ta predvideva vedno večje prenašanje funkcij države na njene osnovne člane — občane. Predvsem nas zato zanima, kako bomo lahko te dolžnosti in pravice pravilno in uspešno opravljali. Zbori občanov oziroma volivcev bi se morali, kot osnova družbenega upravljanja, oziroma kot ustanova, preko katere se mora v danih razmerah sleherni občan približati družbenim problemom, o katerih formalno-pravno še odloča občina kot upravni organ, bolj uveljaviti. Dosedanje izkušnje kažejo, da zbori svojih funkcij niso povsod dobro opravljali. Razlogov za te neuspehe je seveda mnogo, zato bom skušal nekatere od njih posebej osvetliti.

Objektivno pogojena kvalitativna in kvantitativna struktura zborov je mogla seveda že vnaprej pogojevati uspešnejše ali slabše delo zborov. Vendar to ni bistveno, saj od optimalne objektivne večine občanov na zborih večinoma nismo zasledili najvažnejšega dela prebivalcev — to je mladina in občanov srednjih let — proizvajalcev. Nadalje se zborov niso udeleževali strokovnjaki, ki bi lahko bistveno pripomogli h kvaliteti

razprav in sprejemanju sklepov. Da bi takšno stanje razumeli, si moramo seveda ogledati strukturo kompetenc in organizacije zborov, vzporedno s tem pa še tehnično izvedbo.

Čeprav je zborom volivcev — občanov načelno bila dana možnost obravnavanja in sprejemanja sklepov, ki zadevajo razvoj in življenje komune — iz sredstev, ki so jih občani prispevali — je bil direktni materialni interes zaradi objektivnih, včasih tudi objektivnih pogojev iz-

redno majhen in oddaljen. Posebno je to značilno za večje skupnosti, kjer kolektivizacija in centraliziranje problematike v interesu skupnosti ne dovoljuje neposrednega, odločilnega vpliva posameznih zborov. Največja napaka v takšnih situacijah je bila prav generalizacija problemov in odmaknjenost neposrednih interesov občanov. Mnogo napak pa je bilo tudi s strani odbornikov, ki občanom niso znali na primeren in dostopen način seznanjati o delu, obsegu problematike in o sklepih družbenih organov. Sklepe so posredovali največkrat na podlagi večini nerazumljivih števil in podatkov, namesto da bi s preprostim besedami prepričali občane o utemeljenosti določenih sklepov.

Čeprav bi te pomanjkljivosti odstranili, bi s tem še vedno ne rešili druge velike hibe dosedanjega dela zborov — to je tehnične izvedbe. Če naj zbori pritegnejo interes občanov, potem je nujno, da jih predhodno dobro pripravimo. Tu naj omenim samo primerno obveščanje o delu družbenih organov, pravočasna obvestila in vabila z navedbo konkretnih, bistvenih problemov dnevnega reda. Zbori bi se morali koncentrirati na obravnavanje bistvenih problemov, katerih rešitev je tudi ekonomsko perspektivno izvedljiva. Nadalje dvomim, da je največkrat pomanjkljivo

evidentiranje razprave moglo služiti odbornikom kot solidna osnova pri nadaljnjem zastopanju mnenj zborov. Pravtako bi morali zagotoviti večjo odgovornost voljenih funkcionarjev do volilcev s tem, da bi bili obvezani zastopati in pravilno tolmačiti stališča oziroma sklepe zborov in tudi skrbeti za njihovo izvršitev.

JAVNOST DELA IN OSEBNA ODGOVORNOST

Predosnutek ustave določa, da so skupščinska telesa občin dolžna razpravljati in sklepati o stališčih in sklepih zborov. Ničče seveda ne dvomi v to, da odbor razpravlja o zahtevah in predlogih zborov občanov, da skuša najti optimalne rešitve, vendar to dejstvo ne zadošča za uspešno uveljavljanje družbenega upravljanja. Zavedati se namreč moramo, da občana zelo zanima, kakšne sklepe skupščina — odbor sprejema in zakaj. In da ga zanima njihova utemeljitev predvsem takrat, kadar njegove zahteve ali predlogi niso bili upoštevani. Zato zagotavlja nova ustava načelo javnosti dela družbenih organov, ki pa naj seveda ne bi ostalo samo načelo, ampak postala vsakdanja praksa.

FRANJO VIZJAK

(Nadaljevanje ...)

Pisma bralcev

Dne 19. septembra letos je izšel v časopisu Privrednega pregled članek pod naslovom »Kako odrasli lahko dopolnijo svoje znanje ali kako se izgrajavo zakonci. V njem avtorica Sonja Manojlovič iz Skofje Loke navaja nekaj zanimivih podrobnosti s sprejemnih izpitov na VEKŠ v Mariboru. Avtorica očita šoli, da pri sprejemnih izpiti ne spoštuje zakonskega predpisa, da se smejo na višje in visoke šole vpisati vsi državljani, ne glede na njihovo šolsko izobrazbo. VEKŠ zahteva namreč od kandidatov, ki nimajo popolne srednje šole nemogoče pogoje, saj sprašuje ljudi na vodilnih položajih o »popuz« Finžgarju, o enačbah, ter nazadnje celo kakšnega spola so vrata.

Ne poznam intelektualne stopnje avtorice dopisa Sonje Manojlovič in zato ne morem ugotoviti ali je ta članek z vso svojo vsebino odraz njene neznanja ali pa želi s člankom doseči kake druge cilje. Žalostno je le to, da si uredniki Privrednega pregleda, ki bi moral biti med našimi vodilnimi gospodarskimi listi, niso na jasnem o tem, kaj naj bi moral znati ob začetku vsiokošolskega študija vsak slušatelj višje šole, ne glede na to, ali je na vodilnem položaju ali ne. Če bi namreč to vedeli, članka prav gotovo ne bi objavili.

Kako si lahko zamisli avtorica in tudi urednik, ki je dovolil objavo takšnega članka, da lahko študira na tej ali oni višji šoli oseba, ki ne pozna niti najvažnejših pisateljev svojega naroda, kajti Finžgar prav gotovo ni le »popuz«, temveč pozitivna osebnost v slovenski literaturi, kar mu je priznala tudi naša kulturna javnost z izvolitvijo v SAZU. Menim, da prihajajo di-

plomanti VEKŠ zelo često v stik z inozemci. Ali ne bi bilo žalostno, če bi diplomant, ko bi ga kakšen inozemec vprašal o Gregorčiču, Finžgarju ali Aškercu, katere pozna tudi marsikateri tujec, odgovoril z besedami Sonje Manojlovič, da ti ljudje niso pomembni, saj so bili »popuz«. Menim, da je po končanem višješolskem študiju potrebna tudi vsaj osnovna razgledanost in poznavanje naše literature.

Tudi drugi očitek Sonje Manojlovič, češ, zakaj sprašujejo na VEKŠ pri sprejemnih izpiti ljudi, ki so leta in leta delali v računovodstvu, matematične enačbe, katerih ti niso v praksi nikoli rabil, je več kot žalosten. Res je, da knjigovodja, ki knjiži finančna logaganja v podjetju, enačb ne rabi, pač pa potrebuje matematično računovodja-ekonomist, ki hoče ta dogajanja sistematično obdelati in izvajati z tega zanesljive zaključke. Radoveden sem, kako si avtorica predstavlja brez matematike in brez enačb linearne programiranje, temeljitejšo statistiko pa tudi izračunavanje težjih finančnih problemov? Prav gotovo bi bil ekonomisti Sonji Manojlovič zelo hvaležni, če bi obrazložila skamen modrosti, ki omogoča reševanje vseh ekonomskih problemov brez znanja matematike.

Vprašanje ali mora ekonomist, ki često dopisuje v različnih jezikih, poznati tudi slovnico svoje materinščine, prepuščam presoji bralcev.

Po vsem tem res ne vem, kdo izigrava zakone: VEKŠ ali Sonja Manojlovič. Mogoče bodo to uganko rešili bralci sami.

Jože Nemec
Maribor
Maistrova ul. 30

Obiskali smo VPS, ki ima predavanja v popoldanskih urah. Pogovorili smo se s tovarišem Ivom Senekovičem (35 let), izrednim študentom II. letnika te šole.

— Ste v rednem delovnem razmerju? Kako gleda praksa

na vaš študij? Ali vam nudi kakšne ugodnosti, ali lahko uporabite snov, ki jo slišite na predavanjih tudi v praksi?

Moja ustanova gleda zelo pozitivno na moj študij. Daje mi študijske dopuste in podobne olajšave. Dogajajo se pa primeri (predvsem na občinah), ko kolegi ne najdejo razumevanja. Na nekaterih delovnih mestih je namreč mnogo takih, ki nimajo pravilne izobrazbe in se borijo za svoje

astolček. Od materiala, ki ga obdelujemo v šoli, mi praktično do sedaj koristijo samo konkretni predmeti kot so računovodstvo in ekonomika. Kaj drugega ne morem nikjer uporabljati.

— Kaj menite o kulturnih prireditvah v Mariboru? Tudi o študentskih?

Študentski gledališki abonma je zelo pametna rešitev. O ostalih prireditvah ne bi imel dosti povedati. Maje mnenje je, da se se vedno premalo čuti, da v Mariboru obstajajo študentje. Premalo je samostojnega, poudarjam, samostojnega študentskega delovanja. Morda je za to kriva študentska organizacija, morda pa študentje sami. Po mojem mnenju bi bilo potrebno ustanoviti več študentskih kulturnih skupin, ki bi organizirale samostojne kulturne prireditve.

— Gotovo ste se udeležili nekaterih brucovskih prireditvev. Kakšno je vaše mnenje o njih? Mislite da so dosegle svoj namen?

Same brucovske prireditve so mi ugajale. Morda bi pa prihodnje leto lahko bilo več poudarka na medsebojnem spoznavanju med bruci samimi kakor tudi med študenti prvega in drugega letnika.

— In vaš hobby?

Nimam ga. Saj veste, služba študij in tudi zdravje mi ne dovoljujejo, da bi se ukvarjal s čem drugim. Ravno tako pa tudi ostali izredni študentje zaradi preobremenjenosti ne najdejo časa.

V. D.

Jesen je povsod.
Tudi tukaj.
Tudi v megleni sivini
starega mesta ...

Čas se je ustavil

Precej časa je že minilo od takrat, ko je še stric Miha iskal konja po teh ulicah. Težko se je bilo takrat znajti v vrvežu ljudi, ki so hiteli za opravki po ozkih mestnih poteh. Rdečelični deklič, ki je nosil vedro vode, je sramežljivo povešal oči; in hitel domov. Všeč so mu bili postavni fantje, ki so pogledovali za njim — pa kaj poreko doma, če izvedo, da se ona hči dobro stoječega obrtnika ozira za fanti na ulici.

Debelušnega mestnega stražnika so poznali vsi. Hudo nevaren je bil videti z veliko helebardo, šlemom na glavi in močnatim brki. Vendar — še otroci, ki jih je bilo vedno dovolj in še preveč

na ulicah, so vedeli, da se v njegovih širokih prsih skriva veliko, mestno srce — kaj človeku, še miši ne bi storil žalega.

Poznam dekle, ki sklonjena nad okno vsak dan gleda v kalno vodo, kot da bi hotelo še enkrat videti fanta — splavarja, ki ne bo nikoli več vriskal trdno stoječ za krmilom največjega splava na Dravi.

Poznam starca in starke, ki čakata svoj dan. In cvetje na njunih oknih, ki raste proti nebu, proti soncu. Nikoli ne uvene, samo listje odpada jesen za jesenjo.

Poznam mnogo ljudi, ki hitijo zgodaj zjutraj in se popoldne utrujeni vračajo.

In otroke, otroke poznam, glasne, razigrane. Podijo se po travniku v Pristanu, pod mostom, po prehodih, igrajo se slepe miši, skrivalnice in nogomet.

Večji si gradijo čolne — najmanjši gradove v oblake ...

Včeraj je bilo tako, kot sem napisal. Kako bo danes? Verjetno podobno, tukaj ni velikih sprememb, le nekaj mlak več bo na cestah, ponoči je deževalo.

Mogoče pride moj prijatelj, pa bova

šla k Odpadu skat knjig v kupih papirja. »V knjigah je modrost in lepota in knjige so dragocene«, učijo matere otroke. Tu med odpadnim papirjem jih najdeš mnogo, kupiš pa jih lahko na kilograme, 40 dinarjev za kilogram knjig, ljudje!

Na tržnici bodo tudi danes prodajali grozdje in paprike. Ah! In tista dva branjevca bosta čakala na slike, ki sem jima jih obljubil. Prišla sta iz Srbije, pa pravita, da se jima vseeno izplača. Pa kupcu se tudi izplača, ni pretirano 100 dinarjev za kilogram grozdja, ga bomo pač jedli sedaj, če je bilo poleti predrago.

Upam, da je Drava odplavila razbite lubenice, ki so ležale v Pristanu — ni bila lepa slika.

Mnogo televizijskih anten sem videl v starem Mariboru. Kaj pravite, hiša recimo iz XIV. stoletja s televizijsko anteno?

Zvečer se bo po nabrežju Drave sprehajalo nekaj parov, kot vsak večer. Lep sprehod je tam, nihče te ne moti.

Tako blizu polnoči se bodo po Pristanu potepali psi, kakih deset jih je vedno.

Mogoče se bo od nekod slišala harmonika in petje, ljudje so radi veseli in včasih se znajo veseliti.

Na Vodnem stolpu bodo tudi jutri sedeli golobi, mir imajo, le od časa jih dvigne kak fant s fračo.

Jutri bodo hodili ljudje po kostanjevih listih, ki so odpadli z drevoreda ob Dravi.

REPORTAŽO NAPISALA:
IVO VAJGL IN FRANJO VIZJAK

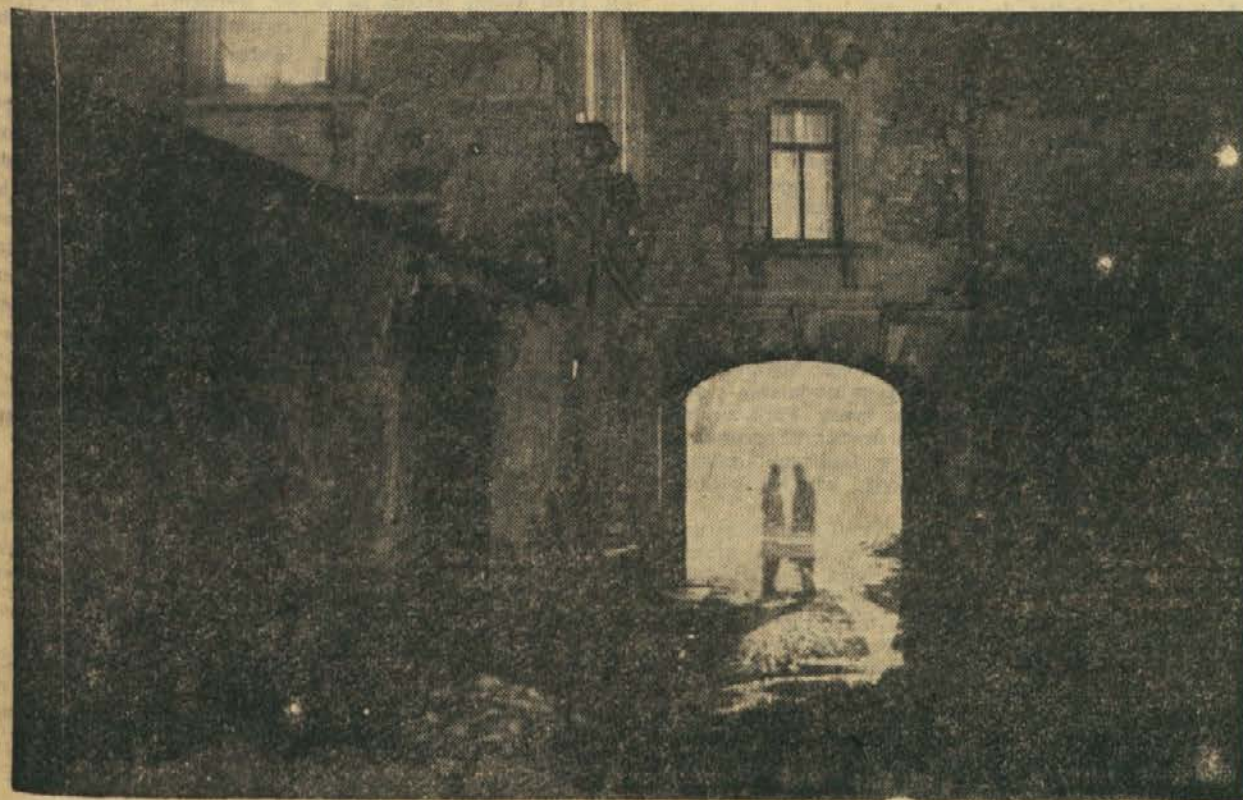

Foto: K. Acimović

KO BI VEDEL NAŠ OPAT,
KAKO VINCE IMAM RAD
K NEBU BI OČI OBRNIL,
DA BI ME IZPREOBRNIL.

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ko sva se s fotografom Ivanom napotila na trgatav v Jeruzalem sva imela v mislih veselo trgatav s pesmijo, dovtipi, novim vinom, takšno pač, kot je postala del slovenske folklore, brez katere si ne moremo niti predstavljati pesmi in romanov številnih naših pisateljev in pesnikov, ki so jih inspirirale Slovenske gorice. Hotela sva napraviti reportažo o človeku, ki je vesel, ko trga plodove svojega enoletnega trdega dela...

Lepi kraji so to, z griča na grič se vzpenja pot, na vsakem vrhu pa čepi domačija ali zidanica, kot da bi jih velika roka raztrestla po deželi.

Tod je gospodarila toča

Na poti v Jeruzalem, kamor sva bila namenjena, sva naletela na domačijo, kjer so trgali. Nepravila sva nekaj posnetkov. Takoj sem opazil, da letošnja trgatav ni enaka lanskim in mnogim prejšnjim, med griči niso odmevale vedre pesmi bralcev, ki se slšijo preko treh gričev. Vse je bilo nekako utesnjeno, obrazi resni. Ko sem jih povprašal, čemu ne pojejo, saj je trgatav vendar vesel dogodek mi je gospodar odvrnil: »Letošnja trgatav je žalostna. Malc nam je ostalo po toči. Delaš, se potiš, vse leto obdeluješ zemljo z ljubeznijo, lepo je kazalo do julija, takrat pa je prišla toča, v eni noči je šlo vse.« In pokazal mi je z roko na morje gričev okoli naju »Tu je uničeno stoo odstotno, tam osemdeset, ta grič je osta' nepoškodovan, tam zopet je šlo vse...«

Tukaj izvira traminec...

Na Jeruzalemu, ki je obrat kmetijskega kombinata Jeru-

zalem-Ormož, sva prispela okrog poldneva. Ustrežljivi upravnik naju je popeljal do griča, kjer so trgali. Zopet enaki obrazi, enako razpoloženje...

Letos so pričakovali bogato letino, okrog 38 vagonov vinskega mošta, prišla je toča, tako da bo rezultat za kakih 20 vagonov manjši. Res, da je DOZ plačal zavarovalnico, pogodbe so bile razveljavljene brez materialne škode za posestvo, toda vina ne bo.

S trgatavjo so pričeli letos 12. oktobra in sicer so najprej potrgali RANINO in RIZVANEČ, končati pa nameravajo ob ugodnem vremenu in če bodo pri delu pomagali solarji, do 20. novembra (izvedel sem, da so na primer lani solarji iz Miklavža opravili 3.500 učinkovitih ur, in s tem veliko pripomogli, da je bila trgatav opravljena ob pravem času).

Vzporedna panoga proizvodnje, ki jo gojijo v Jeruzalemu in letos ni bila tako prizadeta po toči, je sadjarstvo. Letos bodo obrali po grobi cenitvi okrog 18 vagonov sadja, ki se bo prodalo kot trgano sadje I. in II. razreda in kot industrijsko sadje za prehrabeno industrijo. Odkupne cene so

- TRGATEV V SLOVENSkih GORICAH JE V POLNEM TEKU
- TEŽKE POSLEDICE LETOŠNJE TOČE
- ŠTUDENTJE VIŠJE AGRONOMSKE ŠOLE TRGAJO V JERUZALEMU

letos zelo visoke (gorje potrošniku!), okrog 35 do 50 din za kilogram.

Zgodba o lepi Vidi Ropoši, o nepravilno usmerjenem turizmu in še marsikaj...

Obrat Jeruzalem stoji na vrhu hribčka, z lepim pregledom na del Slovenskih goric. Zgradba je stara, nekoč so tukaj bivali v času trgatve grofje, nato veletrgovci, dokler končno ni postala ljudska last. Vsekakor so bogataši nekoč mnogo bolj znali uživati v lepota Slovenskih goric, ki so specifične in izredne zlasti jeseni, kot to znamo danes. Dokaz o tem je krasen park z bazenom in zbirko eksotičnih dreves in grmičevja ki jih je žena zadnjega lastnika Fischererija prinesla sem s potovanj po svetu. Park so letos okusno uredili in opremili rastline s tablicami, tako da predstavlja kar lep botanični vrt.

O lepi Vidi Ropoši, ki da je z ženami s kropom pregnala Turke z griča, sem izvedel od gospodinje in cerkvnika, ki opravlja to službo že od 1918. leta. Poleg upravnega poslopja stoji namreč cerkviča — ploščica pravi, da je bila zgrajena 1652. leta — v njej pa je, kot pravi legenda, pokopana lepa Vida, ki je umrla v turškem ujetništvu skupaj s svojim sinom.

Gostišče Vinski hram na so-

sednjem griču je prijetna izletniška točka s tujskimi sobami. Simpatični dekleti, ki upravljata z njim sta nama zaupali, da je bilo tukaj pred dvema letoma vedno mnogo gostov, domačih in tujih, letos pa bore malo. Odgovor: zares težko je razumeti zakaj stane tukaj, v srecu vinorodnih goric, liter vina 500 do 600 din. Pred dvema letoma pa je bilo drugače...

Pol ure — niti 10 minut

Zvedela sva, da se v Jeruzalemu nahaja skupina študentov višje agronomske šole iz Maribora. Ravno takrat so bili na Vinskem vrhu, kjer so obirali grozdje v vinogradih, ki so v polzkušnji.

Do Vinskega vrha da je kakih 20 minut peš, so nama dejali domačini. Takoj se mi je zazdelo sumljivo, saj so bila mnenja o tem, kako daleč je do Vinskega vrha, zelo različna. Deset minut ali ena ura, kaj bi tisto, saj je oboje tako ali tako malo, so nama zagotavljali.

Hotila sva skoraj uro in pol. Pred seboj vidiš visoke topole, ki oznanjajo Vinski vrh, toda pot te vodi po griču, pa v dolino, ko misliš, da si na cilju, pa ugotoviš, da te od njega ločita še dva griča in dve dolini. Pa nama ni bilo prav nič dolgčas med potjo. Srečavala sva ljudi, se pogovarjala z njimi o vremenu, o letini, in zopet — o toči.

Globoko v dolini, stisnjena med griče, leži vas Miklavž, kamor hodi kodrolasa Marica,

s katero sva se srečala, v šolo. Uro hoda daleč da ima do šole, nama je povedala.

Pri kolegih — med trtami

Fantje so naju veselo sprejeli. Ugotavljali so rezultate na poskusnih vinogradih. Na Jeruzalemu so bili že dva dni, še dva dni pa ostanejo. Bili so zadovoljni z delom saj se ravno teh vinogradov, ki so v poskusu, toča ni priteknila. Grozdje je letos v celoti bolj kislo kot po navadi, saj je bilo letos vreme vseskozi neugodno. Tako mimogrede sem ujel, da prirejšajo zvečer intimno zabavo v zidanici, gostje pa bodo brhka dekleta s Gorici.

Ognjeni krst z novim vinom

sva doživela na Vinskem vrhu. Ugotovila sva, da gre še kar dobro v noge ta bodoči traminec, rizling, sauvignon, šipon, muškadni silvanec ali kar je bilo. 7 odstotkov alkohola, do novega leta pa, ko se bo zbiralo, pa jih bo imelo 12. Vzela sva pot pod noge in začuda — prepevala — še danes nimam zakaž...

P. BRONZAN

N + Do zadnjega diha = O Č Film OSAMLJENOST

Zadnji čas opažamo v zapadni filmski proizvodnji (Italija, Francija) neko novo značilno potezo — osamljenost in izgubljenost človeka v množici in brezizhodnost tega položaja. Tu mislim predvsem na dva filma, in sicer na Antonionijev film »Noč« in Jean-Luc Goddardov film »Do zadnjega diha«. Kljub temu da sta filma narejena eden v Italiji in drug v Franciji, je med njima vendarle toliko sorodnosti in problemsko skupnih točk, da se nam nehote vsiljuje primerjanje.

V »Noči« se je režiser povspel zelo visoko ter dosegel tako stilno in zrazno čistost, kot je doslej še nismo videli. Zanimivo je namreč, da scenarija kot fabule namreč skorajda ni, in da imajo tako slike izredno vsebinsko moč. Film se dogaja v Milanu in prikazuje drobce iz življenja pisatelja in njegove žene. Oba sta poročena že precej časa in spoznata na nočni zabavi, na katero so ju povabili, da se ne ljubita več.

Več kot dve tretjini filma se odvijata prav na tej zabavi, ki se konča zgodaj zjutraj. Režiser pripelje glavna junaka v dokaj kočljive položaje. Najvišji pisatelj (Marcelo Mastroiani) se skoraj zaplete v razmerje z inteligentno, toda vsega naveličano, mlado in lepo milijonarjevo hčerko (Monica Vitti). Njen značaj je zapleten, kljub svoji mladosti je nezaupljiva, boječa in včasih črna, ker se boji ljubezni, in s tem izgube svobode. Vendar si ljubezni po drugi strani želi in jo še. Toda v nji živi neprestano slutnja, da ni sposobna ljubiti. Venomer jo namreč preganja občutek erotične degeneracije.

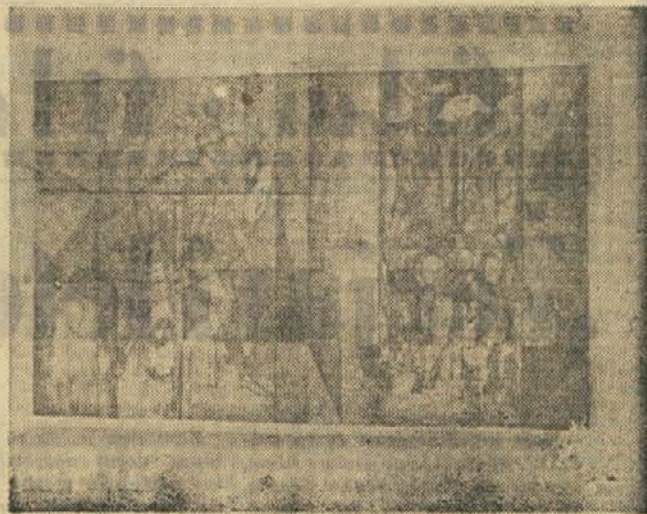
Tudi mlada pisateljeva žena (Jeanne Moreau) se znajde v položaju, v katerem bi lahko prevarila svojega moža. Vendar ga ne prevara, ker se ji to zdi umazano, kljub temu da se že zaveda, da ga ne ljubi več. Ta drama se odvija pred nami od začetka, ko se zakonca še ne zavedata svoje emocionalne indiferentnosti, pa do kraja, ko si skušata dokazati, da se še ljubita. Toda prav to dokazovanje je strahotno potrdilo njune indiferentnosti, kajti ničesar več jima ni ostalo kakor možnost spolnega akta. Tako sta po vsem tem obsojena na samoto in privezana na spomine.

V drugem filmu francoski režiser Jean-Luc Goddard prikazuje dva mlada človeka: kriminalca (Jean-Paul Belmondo) in ameriško študentko, ki študira v Parizu (Jean Seberg). Kriminalca se zaljubi v študentko in tvega zaradi nje vse, tudi življenje. Ona njegovo ljubezen sprejme in mu jo celo vrača, toda samo dotlej, dokler ji to ne ovira pri njenem nadaljnjem življenju. V odločilnem trenutku, ko bi lahko rešila mladeničevo življenje in ga privedla na pravo pot, ga izda. S tem izda seveda tudi svojo ljubezen, ki pa v resnici ni bila nič drugega kakor hlastanje za seksualnim izživiljanjem.

Razlika med junakoma iz obeh filmov je v tem, da v »Noči« glavni junak ni več sposoben ljubiti, medtem ko mladi kriminalca iz »Poslednjega diha« vendarle iskreno ljubi in se prav te ljubezni oklepa kakor brodolomec razbite ladje. Njegovo dekle je povsem drugačno. Želi doseči le uspeh v življenju, vendar jo doleti na kraju porazno spo-

znanje, uvidi, da je bila njena ljubezen do mladega kriminalca laž. To spoznanje pa izhaja iz nje same in iz njene dejanja — izdaje. Tako ostane na kraju zopet sama, vsa samotnost življenja se ji znova postavi nasproti, prav kakor glavnima junakoma iz »Noči«.

Ivan Herga

V novi stavbi VEKŠ (Delo Jan eza Vidica).

Katedrin esej

V želji, da bi kulturna rubrika postala čim bolj aktualna in poglobljena ter da bi bralci našli v njej čimveč zanimive snovi, bomo s to šte-

vilko začeli objavljati spise v zvezi s kulturno problematiko Maribora, kakor tudi problematiko širšega področja. Zavedamo se namreč, da ostajajo nekatera vprašanja nerešena ali namenoma ali pa zato, ker se jih nihče ne zna lotiti s prave strani. Za začetek objavljamo esejistični spis mariborskega pesnika Franceta Forstneriča, v katerem je nastavljenih nekaj

osnovnih problemskih vprašanj, ki pa utegnejo postati predmet širših razprav. Ni namreč izključno, da se bo na to temo še kdo oglašil in mi bomo to z zadovoljstvom sprejeli. Naša želja je, da bi se nadaljnje razprave ali polemike srečevale na teh naših straneh. K sodelovanju vabimo vsakogar, ki bi lahko našel nove ali dopolnjeval že načete probleme.

VLOGA KULTURE V MARIBORU

Kultura in neposredni proizvajalci

Ob kulturnih akcijah v Mariboru, kakršna je, denimo VI. mariborska kulturna revija, ki ji je posvečen tekoči mesec, postane aktualno vprašanje vloge kulture v naši razvijajoči se socialistični družbi. Ta razvoj je v mestu, ki je eno največjih jugoslovanskih industrijskih središč, posebno intenziven in za to tudi seveda še bolj protisloven. Njegova protislovnost nas na tem mestu zanima toliko bolj, ker jo želimo pregledati na območju kulture. Zavedamo se, da je pojem družbe tudi v njegovi pojavnosti v Mariboru poln dinamične dialektike in njenih navzkrižij in da označujemo z njim nekaj, kar nastaja, kar naj bi bilo. Je torč projekcija in sinteza vseh političnih, družbenih (prosvetnih, kulturnih, izobraževalnih, vzgojnih itd) in materialnih prizadevanj.

Takoj je treba pripomniti, da se sicer zavedamo odločilnosti materialnega področja v razvoju družbe, hkrati pa se razhajamo s tistimi, ki vidijo v duhovni, negmotni plati človekovega bivanja v druž-

mala v prvi vrsti najmočnejša plast neposrednih proizvajavcev, v nadaljnih obravnavah pa bomo skušali ugotovljati vlogo kulture med mladino (s posebnim ozirom na mariborsko študirajočo mladino), nadalje odnos med kulturo in tako imenovano tehnično inteligenco (ki sodi tudi k proizvajavcem, a ima kot kategorija ljudi svoje specifičnosti v pogledu kulture), med izobraženstvom, slednjic pa bomo razčlenjali še probleme na relaciji kultura in birokratizem.

Razkrajanje kmečke kulture

Ce izhajamo iz uvodne ugotovitve, da naša družba nastaja kot sinteza materialnih, družbenih in političnih akcij, potem bo konglomerat kategorij, ki tvorijo prebivavstvo Maribora, moral biti po posameznih kategorijah obravnavan ne samo kot »socialistična družba«, temveč kot plasti prebivavstva, v katerih so, akcije in učinki akcij za novo družbo bolj ali manj intenzivni. Kot rečeno nas na tem mestu zanima plat kulturnih akcij in ne-akcij. Najštevilnejša plast so proizvajalci — v starem pomenu delavci — ki v okviru ene od stopenj usposobljenosti za delovno mesto (prejšnje kvalifikacije) delajo z večjim (težka nemehanizirana dela) ali manjšim pri stroju — fizičnim naporom. Gledano z vidika »naši ljudje in kultura« je za to plast mariborskega prebivavstva značilno prevladovanje elementov slovenske kmečke kulture na eni strani in elementov neizobraženske mestne (preproste) kulture. Za elemente kulture, ki smo jo označili s »kmečko« je karakteristična v prvi vrsti neka osnovna — sicer slabo razvita — vendar permanentna potreba po vsaj najpreprostejših oblikah duhovnega udejstvovanja in izživiljanja.

(Nadaljevanje prihodnjic)

P IŠE: FRANC FORSTNERIČ

bi le nadstavbo, ki jo nosi na plečih materialni razvoj. Namesto tega poudarjamo medsebojno vzročnost in odvisnost duhovne in materialne plati. Razvoj ene pogaja razvoj druge. Kultura ima v duhovni plati prevladujoč položaj, zato želimo v razpravi o vlogi kulture v Mariboru, osvetliti to vlogo v vseh plasteh oziroma kategorijah prebivavstva, ki tvorijo družbo.*

V pričujočem razmišljanju nas bo zani-

* Družbo kot konkretno pojavnost tega pojma v Mariboru; op. F. F.

** S tem pojmom označujemo netehnično oziroma »humanistično« izobraženstvo, izraza inteligentna namenoma ne uporabljamo, ker nam pomeni nekaj drugega kot že človeka, ki opravlja umsko delo. Op. F. F.

KINO. Index

MATI IVANA ANGELSKA (poljski). To je film, ki je bogat najgloblje človečnosti, genialne režije, scenske tehnike, igre. To je film, ki vpiše režiserja Kawalerowicza v elito elite filmskih ustvarjalcev. Zato 10 točk

NENADAMA LANI POLETI (amer.). Film, ki je posnet po istoimenski drami Tennessee Williamsa napreza dogajanje do skrajne koncentracije, česar smo manj vajeni, zato sicer dobri kadri utrujajo. Seveda le tistega, ki mu to nič ne pomenja. Dognana filmska igra znanih »veteranov«. 8 točk

VSTAJENJE I, II (sovj.). Kaj neki je v tej »široki ruski duši«, ki ustvarja čudovite čustvene lestvice? Na to je odgovor v Tolstojevem romanu Vstajenje. Filmski ustvarjalci so preveč zasledovali brezkončno prizadevanje Nehljudov. 8 točk

• film • film • film •

„Žerjavi lete“ in drugi

Naši kinematografi često prikazujejo tudi sovjetske filme, vendar se skoraj redno dogaja, da so dvorane na pol prazne. Ker so filmi le redkokdaj glabi, bi bilo vsekakor potrebno spremeniti odnos do njih. Morda bi k temu pripomoglo kratko spoznanje z zgodovino sovjetske kinematografije, ki je bila tesno povezana z vsem svetovnim dogajanjem.

Zanimivo je, da so po II. svetovni vojni sovjetsko filmsko industrijo že tretjič popolnoma na novo postavili na noge. Zacetki filmske proizvodnje, katedre največji del je bil pod nadzorstvom francoskih družb, se gažo v leto 1910. Ko je vojna izolirala carski imperij od ostalega sveta, je tako stimulirala filmsko proizvodnjo, da je ta leta 1916 dosegla veliko število 500 filmov.

Publika se je tedaj navduševala za filme o fatalnih ženskah, policijskih intrigh in srčnih dramah. Malo je bilo režiserjev, ki so razumeli, da je film umetnost. Po revoluciji so številni igralci, režiserji in producenti emigrirali v Berlin, Hollywood in Pariz.

Sele Lenin je z nacionalizacijo filmske industrije ustvaril resničen sovjetski film. Studiji so bili razdejani in produkcija skrbna na nekaj filmov letno. Počasi se je filmska industrija spet dvigala. Niso je več podpirali privatniki temveč sindikati, ustanove in zadrage. Svet je ignoriral obstoj filmske umetnosti v mladi SZ, dokler ni kakor eksplozija odjeknil v svetovni javnosti film »Križarka Potemkin«. Po prvi repizi so ga proglasili za enega najboljših filmov vseh časov. Zanj so se potegovali vse kinoteke. Njegov režiser je bil takrat 27-letni Sergej Eisenstein.

Sčasno kot Eisenstein so se afirmirali še drugi veliki mojstri: Diga Vetrov, ki bi ga lahko imenovali očeta filmske novosti; kot stvaritelj nove vrste dokumentarnega filma je vplival na vso evropsko kinematografijo, pa tudi na ameriško. Drugi, Pudovkin, se je ukvarjal s psihološkimi temami »Mati« po Gorkem, Nevihta nad Azijo. Njegove filme odlikuje poetično dojetanje narave, karakteristični socialni tipi in impresivnost človeških odnosov. Ukrajinec Dovjenko je smel lirski filme, njegove velike teme pa so bile ljubezen in smrt.

Ob nastopu zvočnega filma v začetku tridesetih let je sovjetski film zajela majhna kriza. Še leta 1934 so posneli nek nemi dolgometražni film.

Številno kinodvoran je naraslo od nekaj sto na 27.000 v letu 1940. V vseh večjih sovjetskih mestih Moskvi, Kijevu, Minsku, Tiflisu, Bakuju in Jalti so bili filmski studiji. Če prazljivo pogledamo napise na filmih, ki jih gledamo še danes, bomo opazili na njih imena Jutkevič, Gerasimov in Kozincev, ki so si ustvarili renome še pred II. svetovno vojno. Teme, ki so jih obravnavali vsi ti filmi so bile socialne, psihološke in revolucionarne. Pojavile so se tudi glasbene komedije. Eisenstein se je tedaj posvetil zgodovinskim temam, ki jih je obdelal na svoj, popolnoma nov način avdiovizuelnih nasprotij. Plod tega dela je film »Aleksander Nevski«, ki smo ga pred kratkim videli tudi pri nas. Poznamo pa tudi »Ivana Groznega«.

Hitlerjeva invazija je opustošila filmsko industrijo. Po vojni se je proizvodnja filmov lahko nadaljevala le v studijih Al-

ma-Ate v srcu Azije. Realizirali so nekaj dolgometražnih filmov, ki so jih operatorji-vojaki poznali v bitkah za Stalingrad, Moskvo in Leningrad. Do leta 1955 je bila kvaliteta filmov slaba in vsebina nezanimiva zaradi pretiranega opevanja herojev v vojnih filmih. Po letu 1955 so nove metode v ustvarjanju privedle do prvih uspehov. Proizvodnja je postala raznovrstnejša: otroški filmi (risanke), znanstveni, vzgojni, itd. Avtorji so svobodno obdelovali sodobno življenje. Na žalost v naših kinematografih nimamo priložnosti ogledati si lepih sovjetskih risank, večkrat pa so na sporedu jugoslovanske TV.

Najbolj znani filmi povojnega obdobja so bili »Žerjavi lete«, ki se je brez dvoma proslavil tudi zaradi odlične mlade igralkice Tatjane Samojlove. Videli smo tudi filme »Človekova usoda«, »Enainštirideseti« in »Balada o vojaku«, ki so postali svetovno znani.

TATJANA SAMOJLOVA nepozabna junakinja iz filma »Žerjavi lete«.

Več kot polovica sovjetskih režiserjev so danes mladi ljudje, vzgojeni v sovjetskih akademijah, ki bodo znali še tretjič dvigniti sovjetsko filmsko umetnost.

A. K.

S seminarja »Internacionalizem v politiki in gospodarstvu« in »Pomoč državam v razvoju«, ki ga je od 26. avgusta do 11. septembra letos organizirala Zveza socialističnih študentov Avstrije. Seminarju je prisostvovala nad 90 študentov iz 33 držav Evrope, Azije in Afrike, med njimi tudi predstavnik mariborskih študentov Franci Horvat (na sliki prvi z leve).

Osamljena sem...

Pred nekaj dnevi sem dobila pismo od prijateljice ki je že dolgo časa nisem videla. Med drugim mi je pisala tudi sledeče: »... morda ne veš kaj se pravi biti sama, iz dneva v dan sam, z željo, da vsaj nekdo pozvoni na tvoji vratih in te kdorkoli — da vsaj zvok zvonca prekine to tišino, ki me obdaja. Ta samota me duši... Zakaj moram biti sama? ...«

Mnogi izmed vas bi lahko napisali takšno pismo v trenutkih obupa. Zakaj? Ker ste sami? Toda saj sem tudi jaz sama. In zato, ker ste sami še ne smete smatrati, da vaše življenje nima cilja. Vem, da je težko živeti in se prebijati skozi življenje brez podpore, brez kogarkoli, komur bi lahko zaupali svoje težave in radosti. Toda to ne pomeni, da bi morali obupati zato, ker ne živite takšno življenje, kakršnega ste si želeli. To je pravzaprav vaše življenje! Najvažneje je, da ga izpolnite z vsem, kar lahko vnesete vanj.

Sami ste... Napravite zaključek vsega tistega, kar imate in kar nimate. Prenehajte z romantičnim sanjarjenjem v smislu — da je bilo tako in tako, ker vas lahko take misli le razžalostijo. Ste morda zaposleni? Ste sigurni, da se znate zanimati za svoje delo? Gotovo prihajate in odhajate z dela kot avtomat samo zato, ker morate od nečesa živeti! Vendar so mnogi ljudje sklenili ostati sami samo zato, ker so želeli postaviti svoje delo nad vse, ker jim je le-to prinašalo dovolj radosti in dovolj stikov s svetom ter jim tako izpopolnilo življenje.

Vzemimo n. pr. daktilografijo. Vse leto lipka zane tekste. Je to mehanično delo? Ne, ona te tekste čita, ocenjuje jih, nekateri so ji všeč, nekateri ne. Zvečer, preden se bo vrnila domov, bo morda vzela v knjižnico knjige, ki bodo znali še tretjič dvigniti sovjetsko filmsko umetnost.

Samota je spajanje. Saj knjiga jo zaima.

BOČA

Marginalije iz Budimpešte

Nreša zmaga po 31. letih

Šoškič — junak dneva

Nič več strahu pred Madžari!

Dvomilijonska Budimpešta, pred vojno znana nič manj kot Pariz po živahnem življenju, je sedaj prešla v umerjen tok. Še celo nogometna tekma med Madžarsko in Jugoslavijo ni mogla prav razburkati v oktobrsko hladni in deželni nedelji prebivavcev. Stadion, velikanski obroč iz betona, imenovan Nep, je bil zaseden le do polovice; od skupno 110 tisoč prostorov je bilo zasedenih okoli 60 tisoč.

Ali je bilo komu žal, da je prišel na to predstavo, ne le do mačinom, temveč tudi še kar številnim Jugoslovanom? Verjetno ne, saj so videli zagrizeno borbo dveh starih nasprotnikov. Grosicsevo slovo od nogometnega igrarja, presenetljiv uspeh Jugoslovancev po enaintridesetih letih in pa vrsto razburljivih prizorov. Ravnodušni, niso ostali nit avstrijski opazovalci, ki so na Dunaju doobra lahko poročali o slabih in dobrih lastnostih madžarske enajstovice. Prihodnjjo nedeljo, 28. oktobra, se bosta nemreč v Budimpešti spet srečali Madžarska in Avstrija, ki igrata vsako leto že desetletja nazaj dve tekmi. Menda bo ta dvoboj že 103!

Torej: avstrijski sodnik Seipeit, ki je zasebno prisostvoval tekmi med Zah. Nemčijo in Jugoslavijo v Zagrebu da bi spoznal nesprotnik, kot je temu rekel, je v nedeljo v redu opravil svojo nalogo na Nep stadionu. Po tekmi pa je dejal, da je bil presenečen nad dobro igro Jugoslovancev, ki so igrali vsekakor mnogo bolje kot z Zah. Nemčijo. Ali mu lahko pritrudimo? Deloma da. Bil je to res ogorčen spopad dveh tradicionalnih rivalov, ki pa ni prinesel vrhunškega nogometa. Deloma morda v drugem pléasu, ko so se akcije bliskovito menjavale in ko je Šoškič v jugoslovanskih vratih pokazal, da ga trenutno res lahko prištejemo med najboljše vratarje sveta. Napadalcu pa so bili že kot po pravilu, tako eni kot drugi, precej nespretni. Seveda tekma ni minila brez še kar številnih prekrškov, predvsem s strani jugoslovanskih nogometašev, ki so se po doseženem Galčevem zadetku kaj kmalu usaknili v obrambo in z vsemi močmi in načini preprečevali Madžarom izenačenje. Toda nič zato. Madžari so nekajkrat zažvižgal. mi pa smo vseeno ostali z zmago v žepu. Sodoben nogomet igrajo pač tako ne le pri nas, temveč skorajda že po vsem svetu.

Kot da bi slutili, so jugoslovanski navijači v lepem številu

dopotovali že v soboto v Budimpešto. Kot da bi slutili, da se bo tekma končala z uspehom naših, s popolnim uspehom, saj so tudi mladinci v predtekmi po prvi varietejski predstavi zmagali s 3:0. Prižgane baklje ob koncu in pa nenehno navjanje prav v trenutkih, ko je šlo »plavime« najslabše, sta ustvarila še posebno vzdušje na NEP stadionu. Zato ni čudno, če so jugoslovanski navijači, med katerimi je bilo tudi precej Mariborčanov, prejeli nedeljeno priznanje naših reprezentantov, pa tudi uradnih madžarskih krogov, ki so izjavili, da bi si take moralne podpore želeli prav na vsaki tekmi. Doma in ne le na tujem. Sicer pa bo sobotni in nedeljski zlet v glavno mesto Madžarske ostal v prijetnem spomnu. Ne le zaradi zmage.

B. Skalicky

MILUTIN ŠOŠKIČ

je na Nep-stadionu v Budimpešti znova dokazal, da ga upravičeno uvrščajo med najboljše vratarje na svetu.

SPORTNIKI NA UČITELJIŠČU PREDLAGAJO

Več povezave med šolskimi društvi

Pred kratkim so dijaki — člani SSD »Sloga« na mariborskem učiteljišču — že četrtič polagali obračun svojega dela. Društvo je v štirih letih vzgojilo celo vrsto mladih športnih delavcev in tekmovalcev in šteje danes blizu 300 članov. V preteklem šolskem letu so organizirali vrsto tekmovalnih, udeležili pa so se tudi vseh srednješolskih prvenstev.

Atletski priredili orientacijski pohod, katerega se je udeležilo okoli 600 dijakov. Spomladem so organizirali kros, na atletskem prvenstvu šole pa je sodelovalo okoli 100 dijakov, ki so na tem tekmovalju dosegli zavidljive uspehe.

Košarkarji so organizirali šolsko ligo, v kateri je redno tekmovalo 10 ekip. Organizirali so več medšolskih srečanj in se udeležili srednješolskega prvenstva, na katerem so igrala tudi dekleta.

Rokometaši veljajo za šoli

za najuspešnejše športnike. Mimo rednih treningov so imeli še celo vrsto medšolskih tekmovalnih, na koncu leta pa so uspešno organizirali medšolski turnir.

Odbojkarji so redno trenirali in mimo medšolskih tekmovalnih organizirali tudi uspešno šolsko prvenstvo.

Tudi namiznoteniška in nogometna sekcija sta bili mariborski.

Na preteklem občnem zboru so mnogo razpravljali o neorganiziranosti šolskih športnih društev v mariborskem okraju. Med drugim so izrazili željo po formiranju vrhovnega odbora SSD. Ta odbor bi dajal smernice za delo v društvi, organiziral srednješolska tekmovalna in seminarje za mlade športne delavce in ansplah nadziral dejavnost SSD. Sestavljali naj bi ga dijaki — predstavniki vseh SSD mariborskega okraja.

M. Pruš

AVIZO JE IZZVENEL

Nova oblika literarno-glasbenega večera

- »Jam session«, ki smo mu dali obliko »Večera jazz in poezije«, je za nami.
- Kakšne zaključke lahko prinesemo sedaj, ko je poteklo dovolj časa od tistega večera, ko je bila Kazinska dvorana zopet enkrat nabito polna. Kaj nam je prinesel ta večer novega, pomembnega, in ali je bil večer, ki ga je priredilo uredništvo Katedre, sploh kaj novega po svoji obliki in vsebini.

Pod pojmom glasbeno-literarnega večera (tudi večer jazz in poezije je bil glasbeno-literarni večer!) si predstavljamo program, ki nam ga izvaja skupina glasbenikov, navadno gojencev akademije ali srednje glasbene šole ter nekaj literatov, pesnikov in pisateljev ali tistih, ki to želijo postati. Glasbeniki in literati hočejo razodeti občinstvu svojo notranjost, ali boljše, plodove svojega duševnega dela. Brez povezave.

Bilo bi brezplodno se spuščati v razpravo o tem, ali je jazz umetnost ali ne, zlasti še, ker je to že obrabljena tema razprav. Na našem jam sessionu se je le prvič v Mariboru zastavilo vprašanje — kaj

imata poezija in jazz skupnega, ali se sploh lahko ujemata?

Pesnikova pesem in glasbenikova melodija sta plod ustvarjalne fantazije, ki jo sproščajo včasih zelo podobni motivi in razpoloženje. Improvizacija v jazzu ni nič drugega kot odraz glasbenikovega razpoloženja, v katerem ustvarja, njegovo znanje teorije pa mu je le še osnova (kot pri pesniku poznavanje literarne teorije), v kateri in na katero gradi.

In kako je s prozo? Pisatelj, ki uporablja takozvani moderen izraz v svojih delih, bodo prav lahko našli mesto za svoje delo med igranjem jazz glasbe. Saj ni csamljen, celo nasprotno, zelo pogost je primer, ko sodobni pesniki in pisatelji v »internem krogu« navijajo gramofon, pri tem pa se od časa do časa komu »odpre«, pa recitira svoje pesmi ali bere prozo.

In naloga občinstva?

Za razliko od »klasičnega« literarnega večera je pri literarnem večeru, kjer kombiniramo jazz in literaturo, tudi občinstvu dodeljena aktivna vloga. Kako sodeluje občinstvo? Poslušaj glasbo — jazz je povprečnemu sodobnemu človeku, zlasti mladini, mnogo bližji kot »klasična« glasba, lažje mu sledi, ocenjuje izvajalce in jih nagraduje s plaskanjem (ko solist odigra svoj del, se pravi med igranjem orkestra). Občinstvo je lahko živahno, razpoloženo, stik z izvajalci zelo neposreden

Izkušnja nam kaže, da bi bilo priporočljivo spremeniti okolje in dati obliko polkroga ali sklenjenega kroga. Problem, ki ga je treba rešiti, je tudi vpadanje literatov v »zvajanje« orkestra.

Vsekakor je to zvrst kulturnih prireditev, ki ima še veliko bodočnost — dokaz je številno občinstvo in mnogo razprav po prvem večeru.

Naredili smo prvi korak. Naslednji korak k jam sessionu — pristnemu srečanju izvajalcev z občinstvom — bo mnogo lažji.

A. K.

OB 70-LETNICI

Iva Andriča

Pot, ki jo je premagal Ivo Andrič v sedemdesetih letih svojega življenja ni samo pot velikega in bogatega dela, temveč je tudi cesta vzpona jugoslovanskih književnosti. Brez njegovega imena bi se težko predstavljali v današnjem kulturnem svetu, brez njega bi nam bilo težje v družbi narodov z bogato književno tradicijo.

Sedemdeset let življenja in ne mnogo manj književnega ustvarjanja je velika doba. Toda kljub temu se čudimo, bolj občudujemo obseg, ki ga je Andrič epohalno obdelal.

To ni samo življenjski jubilej, to je jubilej velike dobe in velike duhovne moči neke dežele.

KULTURNI MOZAIK

M. Krleža:

Gospoda Glembajevi

Če bi ne bilo glembajevščine, te velike glembajevščine skozi desetletja, stoletja, tisočletja — to bi se nam zdelo danes neverjetno. V našem atomskem času pa brez Glembajev?

Ti Glembaji so večni. Raztreseni po svetu se redijo na plantažah ljudske tragike, zabavajo se in plešejo na ravnih množice, ki jih klecajoča nosi k njihovim ciljem. Nekateri prispejo prej, drugi kasneje, vsi pa hočejo prispeti; to jih združuje in izpopolnjuje rekvizite njihove enotne metode: pohota, zločini, prevare. Kdo bo našteval vse te lastnosti in strasti, ki jih lahko pove ena sama beseda: glembajevščina! Saj jo poznamo vsi, to okrutno voljo in moč, zmagovito podlost, ki kleše svoje obličje med nami, si potem kupuje vile in nalaga milijončke — pa uživa razvrat.

Predstava »Gospode Glembajevih« v SNG v Mariboru ni mogla pokazati tiste globine, kot smo jo pričakovali, zlasti iz dveh razlogov. Krležev tekst je za naš ansambel psihološko prezahteven, izbira likov Glembajev pa je nezadovoljiva. Kljub temu gre pozornost nekaterim igralcem: Maji Šugmanovi v vlogi sestre Angelike, A. Tovorniku kot Glembaju in D. Gorinšku za izvrstnega Fabricyja, ki je pravi improvizator na odru. B. Brunčko (Leone) je sicer

efektivno interpretiral zamotani kompleks prenapeteža in sovraštvo do meščanske glembajevske morale, lahko bi pa veliko bolj umiril kreacijo. Do afekta ni mnogo manjkalo.

Gost iz Zagreba režiser M. Perković se je potrudil, da bi dal veliko predstavo kar pa mu je v danih pogojih le delno uspelo.

Marita P.

Kvarner v odmevih „nove muzike“

Pojem nove glasbe se je na zapadu v zadnjih letih izkristaliziral v kompleks raznih glasbenih dogajanj. Deloma se še upošteva Schönberg in Webern, največ se pa jemlje v obzir elektronska in konkretna glasba. Nedavno ustanovljeni prireditveni odbor pri »Pozornici Opatija« je organiziral simpozij, ki se je v glavnem spomnil štirih osebnosti jugoslovanske nove glasbe: Marija Kogoja, Slavka Osterca, Vojislava Vučkovića in Josipa Slavenskega. Rezen tega so bili udeleženci seznanjeni z delom in življenjem teh umetnikov na razstavi in z referati. Studijski del simpozija je bil posvečen nekaterim strokovnim referatom kot so: Glasbena pedagogika in sodobna glasba, Nova glasbena grafika, Harfa in njene nove izrazne možnosti. Poti akustičnega fiksiranja zvokovnih predstav itd. Koncertni del simpozija je bil zaobsežen v dveh živih koncertih z raznimi izvajalci in ansambli »Pro muzka viva« iz Ljubljane, en večer pa je bil posvečen elektronski in konkretni glasbi.

vajalce nepopisne tehnične zahteve. Razveseljivo pa je dejstvo, da smo v pogledu izvedbe nedvomno na evropski ravni. Po drugi strani pa ugotavljamo, da niti najboljše izvedbe niso mogle ogreti, niti prepričati poslušalcev, da so vsa ta prizadevanja za novim res umetnost. Aplavz je bil na obeh koncertih žive glasbe več kot mlačen.

Na koncu je človek od te glasbe prepričan, da gre za iskanje novih izraznih sredstev, da gre za širjenje obzorij, ki jih glasba doslej še ni zajela, vendar pa vse to igrankanje s tehničnim zmožnostmi samo po sebi ni še umetnost, niti ni, kdo ve kaj napredno dejanje. Preveč je v vsem tem samovoljne konstrukcije in kombinatorike in od glasbe pričakuje. Seveda s tem nikakor ni rečeno, da so takšne prireditve zgrešene. Nekaj vrednega s rodi navadno iz velikih nasprotij in upajmo, da bo tudi glasba našla pravo pot iz te zmede.

Kadar pišemo in govorimo o »uzgoji okusa«, o zainteresiranosti mladih ljudi za življenje okoli njih, zlasti — pri študentih — izvenštudijsko, mislimo pri tem na zanimanje za znanost, kulturo in razne oblike rekreacije. Zanimivo pri tem je to, da mariborski študentje kažejo v anketah in razgovorih mnogo zanimanja za te oblike družbenega življenja, da si želijo kulturnih prireditev in tudi aktivnega sodelovanja v njih. Delo je tisto, kar nas poživlja in stimulira k napredku, zdravo razvedrilo je tisto, kar nam daje moči za premagovanje ovir, ki jih vsakodnevno postavlja pred nas pomanjkanje duševne in fizične kondicije.

V anketi, ki jo je izvedel Odbor Zveze študentov mariborskih višjih šol v začetku lanskega študijskega leta in bežen pogled v letošnjo anketo nam pove isto: presenetljivo mnogo študentov je izjavilo, da bi radi sodelovali v pevskem zboru mariborskih študentov. Toda — ali vsi ti kolegi vedo, da je slednjič vsako umetniško prizadevanje namenjeno širšemu občinstvu, ki delo potrdi, sprejme ali odkloni, ali vsaj s svojo navzočnostjo na nastopu pokaže privrženost nastopajočim in njihovu delu. Če to vedo je toliko bolj nerazumljivo, zakaj je na koncertu akademskega pevskega zbora primorskih študentov »Vinko Vodopivec«, ki je prvič gostoval v Mariboru v okviru Bručevskih prireditev in se predstavil z zares lepim programom bilo samo 15 študentov...?

-10-

Ernest Hemingway

Vsakdanja zgodba

Počasi je olupil pomarančo in jo nato pojedel. Zunaj je sneg prešel v deževje. Zazdelo se mu je, da električna peč ne greje več, zato je vstal izza pisalne mize in se presedel bliže k peči. Kako dobro to de! Tukaj je bilo naposled življenje.

Segel je po drugo pomarančo. Daleč v Parizu je Mascart porazil tepca Danna Frusha v drugi rundi. V daljni Mezopotaniji je zapadlo enaindvajset centimetrov snega. Po svetu, v oddaljeni Avstraliji, so se angleški igralci kriketa zabodli na svoja vrata. Kakšna bajka!

Umetniki in znanstveniki so raziskovali. Bral je »The Forum«. To je vodnik, filozof, prijatelj peščice, ki razmišlja. Nagrajene črtice — ali bodo njih avtorji napisali naš današnji bestseller?

Vi boste uživali v tej toplini, domačnosti, v ameriških zgodbah — koščkih resničnega življenja na povodovanih ali v udobnem domu, kjer je prisoten zdrav humor.

Moram prebrati, je pomislil.

Bral je naprej. Otroci naših otrok — kaj bo z njimi? Kdo med njimi? Treba bo poiskati nove misli, da si ohranimo prostor pod soncem. Bo to opravila vojna, ali se da to storiti na mirne načine?

Ali se bomo morali vsi seliti v Kairo?

Naše najgloblje prepričanje — ali bo uspelo znanosti to premagati? Je naša civilizacija manj vredna kot prastare akonitosti vseh stvari?

Medtem pa v vlažnih pragozdovih Lucatana zvenijo sekire gozdarjev.

Zelimo velikane — ali želimo one mikati? Vzemimo Joycea. Vzemimo

predsednika Coolidgea. Kakšno zvezdo si morajo želeti naši študenti?

In koliko je naših hčera, ki morajo napraviti svojo lastno pot? Nancy H. je prisiljena hoditi po lastni poti v morju življenja. Junaško in rahločutno se upira težavam, s katerimi se sreča vsako dekle pri osemnajstih letih.

Sijajna knjižnica.

Ali si ti osemnajstletna deklica? Vzem primer device Orleanske. Vzem primer Bernarda Shawa. Vzem primer Betsy Ross.

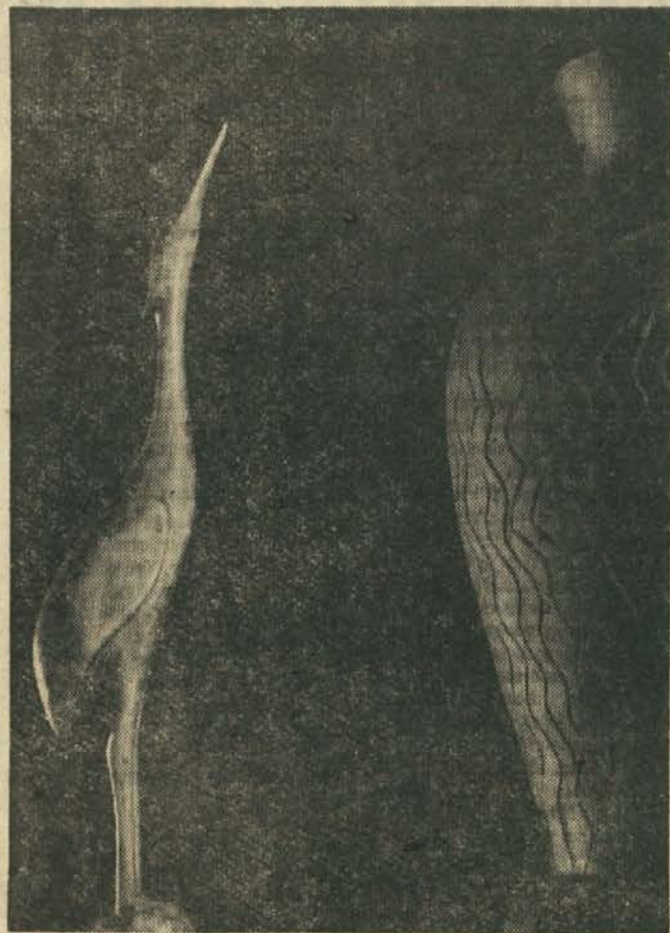
Ali je moderno slikarstvo in poezija — umetnost? Da in ne. Glej Picassa.

Imajo potepuhi pravila o lepem vedenju? Pošljite svoje misli v pustolovščino.

Vse je bajka. Pisci »Foruma« so duhoviti in šalivi, pravijo. Toda ne poskušajo biti pametni.

Ziveti zavestno življenje, ki ga razveljujejo in omamljajo nove misli, bajke o nenavadnem. Odložil je knjižico. In medtem v mrčni sobi, v hiši v Triani, zlekleno leži z ranami v obeh polovicah pljuč, dušeč se od pljučnice Manuel Garcia Maera. Vsi časniki v Andaluziji so posvetili posebne priloge njegovi smrti, ki jo pričakujejo že nekaj dni. Može in deč ki so kupovali njegove barvaste slike v naravni velikosti. Bikoborci so bili veseli, da je mrtev, ker je vselej znal v areni napraviti tisto, česar oni niso znali. Vsi so šli v dežju za njegovo krsto; bilo je stosedemindirideset bikoborcev, ki so ga spremili do pokopališča, kjer je bil pokopan v grob poleg Joselita. Po pogrebu je vsak sedel v kavarni, proč od dežja. In mnogo barvastih slik Maera so prodali možem, ki so jih odvili in nato spravili spet nazaj v svoje žepe.

Prevedel: I. H.

VISOKA JE ČAŠA MODROSTI, GLEJ, VZPNI SVOJE VITKO TELO!

Posnetek; Karpo Ačimović

VTISI

S POTOVANJA PO POLJSKI

V Katowice smo prispeli proti večeru. V delegaciji odbora Zveze študentov Maribora nas je bilo devet. Carinske formalnosti smo opravili na vlaku in bili prvič na poti prijetno presenečeni nad prijaznostjo (ne pa tudi naglico) carinikov. Ko smo zvečer hodili s postaje po mestnih ulicah, si nismo mogli ustvariti prave predstave o mestu, ki nas je na potovanju po Poljski prvo sprejela v svoje okrilje. Bili smo gosti Zrzesenia Studentow Polskich Rada Okregova iz Katowic.

Kolegi iz Katowic so nas sprejeli zelo toplo, čeprav se niso nadejali našemu prihodu ob tem času. Prenočili smo v hotelu — pravzaprav je bil to le dijaški dom, ki ga v sezoni opremijo z značilnim poljskim okusom; skromno, toda zelo prijetno in domače. Sploh velja ta ugotovitev za vse »hotele« (vsakemu internatu, ki ga v sezoni uporabljajo za izdajo prenočišč, pravijo Poljaki »takoj hotel«), kjer smo prebivali. Katowice so približno tako velike kot Zagreb in so staro središče Slezije. Prvo na kar postaneš pozoren, ko prideš v mesto, je barva hiš. Mesto je pokrito s sivino, gost oblak črna pa neprestano visi nad

njim; sonce, kot bi se prikradlo, sije le poredkoma, nikoli pa ni tako močno in svetlo, kot bi moralo biti v avgustu. Prijatelji, ki so nas spremljali, so nam povedali, da dobivajo tudi novo zgrajene stavbe že po enem letu enako patino. Bele srajce smo pustili v kovčkih, kajti tukaj ni nihče svetlo oblečen. Katowice vedno žalujejo, čeprav živijo tukaj veseli in prijazni ljudje.

V Katowicah so nas podrobno seznanili z načrtom našega desetdnevnega bivanja na Poljskem. Program je bil sestavljen skrbno, bil pa je tako pester, da sem takoj ugotovil, kako bo 10 dni odločno pre malo, če bi se naj kolikor toliko

SPOMENIK JANU SOBIESKEMU

spoznali z deželo naših gostiteljev.

KATOWICE — OSWIECIM — KRAKOW — ZAKOPANE — WARSZAWA

Obiskali smo spomenik trpljenju milijonov, eno izmed največjih nacističnih uničevalnih taborišč — Oswiecim — Auschwitz.

Ce ti ob obisku tega pretresljivega muzeja privre skrita solza, se ti tega ni treba sramovati, kajti tukaj bi morali jokati vsi, čeprav je večina od nas le krepko stisnila pesti... Od ogromne uničevalnice ljudi ni mnogo ostalo, zločinci so Vendar je ostalo dovolj, da skušali svoje delo prikriti. Priča preživelim, kam lahko pripelje ljudi blazna želja po oblasti in nadvladi. Od 14. junija 1940, ko je bilo taborišče ustanovljeno, pa do 17. januarja 1945, do njegove osvoboditve, so nacistični zločinci v njem umorili okrog 4 milijone mož, žena in otrok. Okrog spomenika žrtvam smo stali tiho, predstavniki mnogih narodov, ki so dali svoj davek uničevalnemu taborišču in vsi smo mislili isto: NIKOLI VEČ VOJNE, NIKOLI VEČ KAJ TAKEGA!

(NADALJEVANJE SLEDI)

Oddolžitev za vse leto?

Za nami je zopet mesec, ki vsako leto združuje najim nitnejše kulturne prireditve v našem delu Slovenije. Njen uspeh je tradicionalen, kar pomeni, da ni bila dosežena nekaj posebnega, novega. Vemo, da smo že videli vrsto revij, ki so bile podobne tej in je to morda zaradi tega, ker se za ali postavljenih okrajnih meja ne moremo premakniti dalje, ker se ne trudimo, da bi vzbudili pozornost v slovenskem ali celo v jugoslovanskem merilu. Vse to ima za posledico, da se bo revija polagoma znašla v stagnaciji, kar podpira njen zmerni karakter in vse pogostejša ocena: uspeš!

N ravno prijetno, če se mora izreči kakšna beseda, ki ni popolnoma v skladu z prizadevanji vodstva MKR, zlasti ne zato, ker jim je hkrati treba dati veliko priznanje. Toda MKR ne zadovoljuje zahtev po kulturnem življenju v Mariboru. Le-ta predstavlja namreč kampanjsko dejavnost, saj hočemo v enem mesecu pokazati vse, prej in pozneje pa počivamo in nabiramo moči za novo revijo. Marbor pa bi moral čim prej okrepi svojo kulturno pozicijo in ne bi bilo pretirano, če bi želeli, da enomesečna revija postane enoletna. Enomesečni program ni zadosten davek za vse leto.

Nekatere predstave so nas vsekakor navdale z zadovoljstvom. Že otvorilveni večer je bil bogat in je obetal široko, v katero bo »plulac letošnja revija, kar pa se nato ni popolnoma izpolnilo. Večer hrvatskih književnikov ni bil samo učinkovit temveč tudi resnično doživetje, saj smo po dveh desetletjih zopet slišali hrvaško umetno besedo, namenjeno mariborskemu občinstvu.

Zato pa potem zopet nismo prebili okrajnega zidu. Nekateri so grajali otvoritev s hrvaško književnostjo, češ da naj bi začeli revijo z večerom mariborskih piscev, toda to ni bilo ravno preveč opravičljivo. Saj menda ne moremo častiti našega lokalizma, da bi se odpovedali bogatejših in »uvozjenih« kulturnih dogodkov.

»Revija« ima veliko vlogo po mitvi sezoni, ko spelje v kratkem obdobju na tri kulturno življenje našega mesta. Razstave, koncerti, gledališke predstave ter razni »večer« napolnijo enomesečni repertoar. Opera in drama začnejo sezono, mariborski upodabljači, razstavljači, razstavljajo na jesenski izložbi. To vse poznamo, ker se vsako leto ponavlja. Premalo pozornosti pa je posvečeno amaterizmu. Množica amaterskih gledalških odrov in mladinskih pevskih zborov bi kazalo pripraviti tudi kakšne razstave amaterjev ali prikazati odrske novitete mladih domačih avtorjev. In ali zabavna glasba ali jazz ne bi našli poštenega mesta v repertoarju kulturne revije?

Navajeni smo že, da sprejemamo večinoma zadovoljni vse kar pride na vrsto prav

zaradi male izbire. Nismo razen tega pripravljene ničesar tvegati, kajti kako bi bilo, če bi propadla dobro preračunana kulturna manifestacija?

Poskusi vnašanja novost, bi dalj večji čar celotni reviji. Bilo bi tudi prav, če bi mislili na to, da Maribor dvigne svoj glas v družbi kulturnih središč in opozori nase. To bo pa mogoče le tedaj, če bodo hotenja širša, obseg povečan, pristop k uredništvu pa urednejši, smelejši.

Ob začetku revije je bilo nagrajenih za življenjsko delo pet mariborskih kulturnih delavcev. Namen nagrad je bil pohvalen, manj razveseljiva pa so nagrade same (za življenjsko delo). Kljub drugod bi bili nagrajenci krapko užaljeni, spričo višine, ki dejansko ni nagrada, ima pa še ta stvar drugo senco. Žirija, ki je nagrajence izbrala in znana, Navada je namreč, da se člani žirije predstavijo občinstvu, mi pa smo šli mimo teh lepih navad. Tako se vsa reč pokaže manj iskrena (čeprav n dvoma, da so nagrajenci ta »darila« tudi zaslužili).

Tako mineva čas, ki je vnesel nekaj vedrine v mariborsko kulturno življenje. Škoda le, da bo po reviji zopet zavladalo »mrtvilo«.

M Prašnicki

Fantazija v likovnem upodabljanju

Od začetka renesanse pa do sredine preteklega stoletja, evropska likovna umetnost po tehniki izraza ni nasprotovala tistemu, kar je človek v naradi lahko videl ali točneje: likovna umetnost je po svoji obdelavi dajala iluzijo narode. Zato so bile njene predstave in motivi razumljivi. Toda zgrešeno bi bilo misliti, da je takšno izražanje v zgodovini človeštva in njegove kulture predstavljalo stalni zakon ali stalno razvojno linijo. Le v Evropi in le v toku štirih stoletij je bila ta težnja tipična. Azijske, afriške in ameriške civilizacije pa so kazale stalne težnje k zelo svobodnim oblikam likovnega izražanja, ki so se pogosto bolj bližale geometrijskim, skoraj abstraktnim formam kot pa sličnosti stvari v naradi.

V Evropi, razen prej navedene dobe od renesanse do sredine preteklega stoletja, prevladujejo prav tako (čeprav v manjši meri), različne vrste likovne deformacije stvari in bitij, ki jih vidimo v življenju. Tudi v našem času, z začetkom v francoski impresionistični šoli iz konca preteklega stoletja, teži likovna umetnost znova k takim deformacijam. Kateri so vzroki temu razvoju in kako je tu treba gledati na umetniško delo?

V prvi vrsti obstoja v človeku nagon k likovnemu izražanju — to je, da si s pomočjo pisanih oblik olupša predmete ki mu služijo in s katerimi živi. Posoda, orodje, orožje, hiša, in obleke postajajo objekti, ki jih želi človek oplemenititi s svojim pojmom lepote. Hkrati se pojavlja še druga težnja človeka, da bi na teh objektih — spet s pomočjo pisanosti — prikazal človeka, živali in rastline. Tudi te predstave imajo lahko značaj pisanega okrasja in tako spajajo prvo in drugo vrsto navedene aktivnosti. Ta dva elementa se vlečeta skozi vso zgodovino likovne kulture sveta.

Toda deformacije, ki jih srečujemo, niso vedno posledica dekorativnih pobud — želje, da se nekaj izrazi s pomočjo okrasa — temveč so ravno tako pogosto izpeljane zaradi nekkih sugestivnih razlogov.

Želja, da bogove prikaže čim bolj strašne in močne, ženski like posebno privlačne, živali hitre itd., je izzvala pri ustvarjanju določeno deformacijo izraznega in ne samo dekorativnega značaja. Razen tega moramo poudariti, da tudi v primerih realističnih teženj dekorativni moment nikoli ne odpade.

A. K.

V mesecu oktobru je Založba Obzorja izdala kar dve slovenski izvirni noviteti, in sicer zgodovinski roman Oskarja Hudalesa; Križar Lenart in drobno pesniško zbirko Viktorja Konjarja: Odmevi samotnega jutra.

Oskar Hudales, mariborski književnik, je našemu občinstvu že znan. Pred nedavnim je prejel tudi nagrado za svoje življenjsko delo, ki mu je jo podelil Mestni svet v Mariboru. S knjigo Križar Lenart je znova potrdil svojo dejav-

Oskar Hudales: Križar Lenart Viktor Konjar: Odmevi samotnega jutra

To delo je Hudalesov najbolj rnejši tekst. Avtor obravnava v njem precejšen kos slovenske zgodovine — z srednjega veka. Delo temelji na resničnem dogodku: dva kmeta, Janez in Lenart iz Vologa, sta odnesla neke dragocenosti iz samostana v Gornjem gradu, zato ju je oglejski patriarh Berthold obsodil na smrt, in kasneje, na prošnjo gornjegrajskega opata Alberta, pamilostil. Naložil jima pa je drugo kazen — udeležiti se morata križarske vojne v Palestini.

Ta dogodek je avtor razširil in nekoliko po svoje obdelal, tako da je delo prerasko v obširen, nekoliko razvlečen zgodovinski roman, v katerega pa je vendarle zajeta tragična usoda slovenskega naroda v tistem času. Pisatelj je svoje junake, posebno Lenarta, preveč šablonsko obdelal, psihološko značaj niso dovolj jasno prikazani. Jezik je sočen, ponekod celo otesočen, tako da včasih že kazi estetsko podobo romana. Tudi kompozicijsko je delo lažno nastavljeno, zato menim, da bodo mnogi z veseljem segli po njem, posebno mladina.

Druga knjiga, to je pesniška zbirka Viktorja Konjarja Odmevi samotnega jutra, je svež doprinos k sodobni slovenski liriki, ki dosega v zadnjem času vedno večje uspehe. Pesnik je svojo zbirko razdelil v pet ciklov z »vodnj« in zaključno pesmjo Nemara bi avtor stori boljše, ko bi zadnjo pesem (Kadar te gledam) izločil iz zbirke, ker deluje motivno, izrazno in dejno zastarelo ter nekoliko zališi celoten pozitiven vtis, ki ga napravi knjiga. V prvem ciklu

S KNJIŽNE novice

pesniku ni najbolj uspelo podati razpoloženje, ki ga zahteva naslov cikla (Večer mi zastira zenice). Ta cikel je tudi najbolj obarvan z resignacijo, medtem ko so vsi naslednji svetlejši, bolj optimistični in oblikovno bolj izbruseni. Vendar je zelo dobra v tem ciklu pesem »Golobji se skrivajo pred dežjem«. V naslednjih ciklih čutimo neko stalno zaokroženost: sožitje psov ka z naravo, z ljubeznijo, ki mu je tudi navdahnila nekaj pesmi, in vdanost, ki prevzva vso njegovo poezijo. Zato je tudi njegova pesem tukaj zrajša in bolj optimistična, ker pesnik razume procese, ki se odvijajo v življenju in se jim podreja, toda podreja z neko uporno melanholijo. Saj pravi v pesmi: »Sonce se je zahrennilo v moje telo«. »Bodiva kakor brezdomca (srečna, ker je nad nama, čeb, in veter) in zelenina vej, (vzem-

va.) kar nama dajeta, (veter,) in cesta brez mej... »

S tem je avtor dosegel prečiščenost in razumljivost verzov ter dal nekaterim pesmim pravo impresionistično podobo in se tako izognil pretiranemu subjektivizmu. Vendar v celotni zbirki, tu in tam še odmevajo kakšni obrabljeni, že večkrat povedani verz, ki neprijetno skalijo celotno razpoloženje, toda takšnih mest ni veliko in zato menim, da bodo vsi tisti, ki ljubijo slovensko liriko, prijetno presenečeni, ko bodo odložili knjigo iz rok.

Ivan Herga

Srednješolski odmevi

Anketa RTV med dijaki • Jutranja glasbena oddaja • Dijaki bodo v oddaji sami spregovorili

KMALU VII. KONGRES LMJ

Okoli 1400 delegatov

V začetku prihodnjega leta bo največja manifestacija mladinske organizacije — VII. kongres Ljudske mladine Jugoslavije. Točneje: od 23. do 25. januarja v Beogradu.

Kakor je zaključilo predsedstvo CK LMJ bodo delegati volili po ključu 1:1500, kar pa velja tudi za ZŠJ. Tako bo na kongresu sodelovalo okoli 1400 delegatov — mladincev-mladink, članov LMJ, delegatov iz JLA, kakor tudi delegatov društvenih organizacij, ki zajemajo mladino. Delegati bodo volili na občinskih konferencah s tem, da bo iz vsake občine vsaj po eden. Tako bo iz mariborskega okraja sodelovalo 18 delegatov-mladincev.

Razprave na kongresu bodo vsekakor temeljito ocenile in analizirale probleme iz življenja in dela mladih v naši skupnosti, družbeno-ekonomski položaj mladine, kakor tudi vlogo Ljudske mladine v novih pogojih. Te razprave pa bodo morale biti tudi plod vseh analiz od skupščin aktivov pa do občinskih konferenc. Te skupščine in konference bodo morale posvetiti tudi posebno pozornost aktualno-političnim nalogam organizacije, kar bo nedvomno dalo pečat tudi vsej predvolilni aktivnosti.

Tako je tudi predsedstvo CK LMJ na eni svojih poslednjih sej zaključilo, da je sedaj najvažnejše posvetiti pozornost delovanju osnovnih in občinskih organizacij. Potrebno bo ne le v javnosti podčrtati stališča organizacije v celoti, temveč tudi politično usmerjati dejavnosti mladih ljudi, ki so zelo zainteresirani, da probleme, ki so nakazani, kar najboljše rešujemo.

Ker morajo biti vsi predvolilni sestanki v aktivih, večjih organizacijah in občinah gotovi do začetka decembra, daje vsem sedanjim aktivnostim organizaciji Ljudske mladine ta predkongresni čas poseben čar. Čar, ki ustvarja in ki tudi dosega uspehe.

Melodija za srednješolce

Pisma mladih ljudi so RTV Ljubljana vzbudila k temu, da je sklenila enkrat (ali dvakrat) tedensko jutranjo glasbena oddaja za srednješolsko mladino. V zvezi s tem je izvedla med srednješolci anketo, iz katere povzemam — z dovoljenjem tov. Maležiča, novinarja RTV — najzanimivejša dejstva.

Dijaška mladina je zelo navezana na radio. Toda glede zabavne glasbe se njene želje zelo razlikujejo od želja njenih vrstnikov, ki delajo po podjetjih in drugod. Današnji srednješolci se ne ogrevajo toliko za narodno glasbo in polke, temveč predvsem za tuje popevke in sicer v originalnih izvedbah. Sledijo toku časa in se navdušujejo za ti-

Bolje bi bilo, ko bi nekatere popevke pustili v originalu in jih ne bi pačili v slovenščino, ker tako izgubijo svoj pomen in učinkujejo skoraj porazno. ... V zadnjih letih je videti, da si radio Ljubljana zelo prizadeva postaviti domačo popevko na trdne noge. Toda, kot vse kaže, to le redko uspeva ... Dejstvo je, da radio doslej še ni našel takega

da se že navsezgodaj, ko se človek dodobra predrami in odpre radio, oglasijo Zadovoljni Kranjci, Planšarji, Avseniki in slabe godbe na pihala. Predlagam, da v jutranje oddaje za nas mlade uvrstite predvsem tuje popevke — angleške, ameriške in italijanske kakor tudi drugo instrumentalno glasbo starejšega tipa, ki postaja šele danes popularna.

— Nič nimam proti resnično domačim popevkam, toda prevodi in imitacije dobrih tujih skladb niso v čast že tako slabim domačim pevcem in pevkam ... Na splošno opažam, da so slovenski pevci dosti slabši od ostalih jugoslovanskih.

— Oddaje naj bodo zabavne. Priporočam vam, da pojedite s časom naprej Mišim namreč twist, ki ga na ljubljanski radijski postaji zelo redko slišim. Če ne bi imela nekaj plošč s twisti, menda sploh ne bi vedela, kakšen je twist.

— Zdi se mi, da ob lepem klasičnem delu občutim veliko

več, kot pa na primer ob twistu. Obožujem tudi Chopina.

Pri govornem delu oddaje so se mnenja še bolj križala. Vsi so sicer bili proti reklamam in sploh proti predolgem vmesnemu tekstu, toda nekateri so s želeli raznih duhovitosti, drugi zanimivosti o mladini iz tujih držav, tretji nauke za življenje, nekateri literarnih prispevkov mladih itd. Največ jih je pa predlagalo, naj oddajo pripravljajo dijaki sami. Zato so pri RTV sklenili, da bo vsako tako oddajo izvedel en razred z neke naše srednje šole. Dijaki lahko v petih minutah — toliko časa sme trajati besedilo — spregovorijo o svoji razredni skupnosti, razvesele svoje vrstnike s šalam iz razreda in jim izbere popevke ki se jim zde najzanimivejše in ki jih najraje živijo.

V Mariboru so prve tri take oddaje že posneli. Pripravili so jih trije razredi: 4. d s I. gimnazije, 4. c s E TSS in 3. a z II gimnazije. Deloma govore dijaki sami, deloma pa jih bo dopolnil speaker RTV. F. R.

Srednješolci — literati • Srednješolci — literati

Breda Ilich

NIKO

Marko me je vprašal, kje bi rada sedela. Rekla sem, da mi je vseeno, sicer sem pa držala pesti, da bi sedela poleg Nika. Spomnila sem se, da sem pred nekaj dnevi metala dinar za srečo. »PISA« ... hodila bom z Nikom. »KOV« ... ne bo me maral. Vrgla sem »PISA«, ki bi mi moral prinesiti srečo.

Potem sem vendarle sedela zraven Nika in moram priznati, da sem bila razočarana. Niko se ni dosti menil za svojo okolico. Pogreznil se je v svoj sedež, kakor da bi se hotel zavarovati pred ostalimi.

Prišli so s kartami za kino. Bilo jih je veliko in skoraj se ne spominjam, kdo vse je bil zraven. Vem le za Jasno in Nika, ki je bil takrat moja simpatija. Jasna se je razburjala, da bo morala sedeti v prvi vrsti in ne bo dobro videla. Napeto je zasledoval dogajanje na platnu, ki pa mene sploh ni zanimalo. Vrteli so »Tarzanas«, toda njegove vsebine se ne spominjam več. Ve-

nomer sem buljila v Nika, toda na srečo me ta ni gledal. Na srečo, tako pravim sedaj, ker se mi zdi, da je bilo moje početje do skrajnosti otročje. Želela sem, da bi me pogledal in mi rekel: »Lepa si in rad te imam.« Toda ni me pogledal in tudi rekel ni ničesar. Film se je že nevarno bližal koncu, toda Niko se še vedno ni zmenil zame. Že sem začela dvomiti, da mi je prinesel denar srečo, toda poguma še nisem izgubila in še sem upala ...

Potem so se nenadoma prižgale luči in kornaj sem se zavedela, da je filma konec. Odšli smo, ne da bi mi prinesel dinar vsaj nekaj sreče. Vsak je odšel v svojo smer, le Jasna je odšla z menoj. Govorili sva o Niku. Rekla mi je, da ji sploh ni všeč in da je podoben afriški opiel. Nisem je razumela. Le kako, da ji ni všeč, saj je vendar lep in jaz hočem ...

Mnogo sem hotela, hotela sem Nikove lepe oči in lase,

hotela sem srečo, ki mi je dinar ni hotel prinesiti. Vrgla sem dinar v kanal. Tam se je posmehljivo svetil, kot da bi me hotel opozoriti, da sem z njim odvrгла srečo in Nika,

Nika sem pozabila in njego-va podoba je zbledela v mojem spominu. Dinar je odplaval in mogoče leži kje v morju. Dinar naj bi bil moja sreča — ne, tudi tega ne verjamem več.

... toda nekateri so si želeli raznih duhovitosti, drugi zanimivosti o mladini iz tujih držav, tretji nauka za življenje ...

sto zabavno glasbo, ki si je že utrla pot širom po svetu. Zbirajo gramofonske plošče (po možnosti inozemske), poznajo množico znamenitih popevk, ne marajo pa pseudo-narodnih Avsenikov in solzavosti avstrijskih in — žal — mnogokrat tudi naših popevk.

Najbolje bo, da kar c'tiram nekatere odgovore srednješolcev na vprašanje kakšno glasbo si žele za svojo jutranjo oddajo.

— Nekatero nemške popevke so popolnoma nemogoče. Nemogoče so tudi pesmi, ki jih predvajate kot »narodne«.

pevca, ki bi s svojim talentom in posebno interpretacijo navdušil nas mlade, da bi postal naš idol, če že tako hočete.

— V glavnem naj pojejo ameriški in italijanski pevci in pevke in to nove pesmi.

— Glasba naj bo čimbolj slikovitejša. Samo popevke in sam jazz utegnejo povzročiti dolgočasje. Uvrstite v svoj program včasih tudi narodno glasbo z Avseniki, Zadovoljnimi Kranjci ali Beneškimi fanti, saj so tudi te pesmi lepe in zelo melodične.

— Sem ljubiteljica zabavne, moderne glasbe. Ni mi všeč,

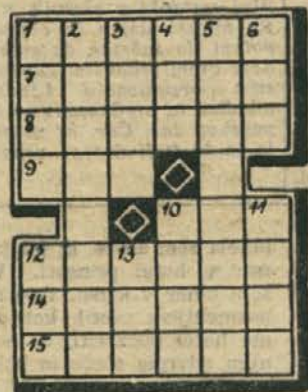
1. Kje leži mesto Hobart?
2. Kdo je predsednik LMI?
3. Kaj pomeni izraz protanopsija?
4. Kako se s tujko imenuje veda o konjih?
5. Kakšen nauk je noetika?
6. Kdo je avtor socialne povesti »Roke Andreja Podlipnika«?
7. »Turandot«, »Falstaff« in »Norma« so opere treh italijanskih skladateljev. katerih?
8. Ali veste, kaj pravzaprav pomeni beseda katedra?

MINIATURNI QUIZ...

ODGOVORI NA VPRAŠANJA IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

1. Mazurka je poljski narodni ples.
2. Inkunabilistika je veda, ki se peča s prvimi tiskanimi knjigami do leta 1500.
3. Rupija, anna in pie so denarne enote Pakistana in Hindustana.
4. Perm (po ruskem mestu imenovano), karbon (lat. premog), devon (po angl. grofovini Devonshire), silur (po plemenu iz Walesa) in kambrij (keltski naziv za Wales je Cambria) so dobe paleozoika.
5. Zaradi zamašene arterije odmrl predel tkiva se imenuje infarkt.
6. Enota magnetne indukcije se imenuje po nemškem astronomu, fiziku in matematiku K. F. Gaussu.
7. Za glavnega utemeljitelja modernega abstraktnega slikarstva velja Francoz Paul Cezanne.
8. Kasacija pomeni razveljavitev listine ali sodbe.

MALA KRIŽANKA

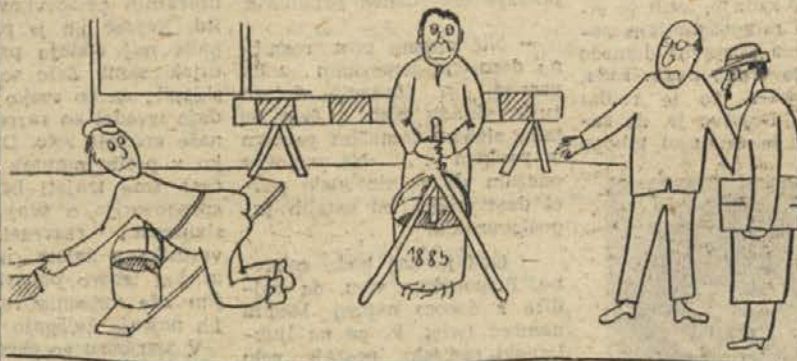

VODORAVNO: 1. razpredelnica, 7. južni sadež, 8. malopridnež, 9. švicarski prakanton, 10. soj, 12. nališpan odstavek v govoru, ploha besed, prazno govoričenje, 14. veliki črnogorski pesnik, avtor »Gorskega venca« (Peter Petrovič), 15. rusko žensko ime.

NAVPIČNO: 1. strogo prepovedana stvar pri primitivnih ljudstvih, 2. brezvladje, nered, brezpravnost, 3. italijansko pristanišče ob Jadranu, 4. števniki, 5. veliki polotok ameriškega kontinenta, 6. starožidovski kralj, 10. mizarско orodje, 11. rudnik v Istri, 12. okrajšava za razstrelivo trinitrotoluol, 13. eden od obeh bajeslovnih ustanoviteljev Rima.

»Življenja, ali pa boste diskutirali na V MESECU PROMETNE VARNOSTI zboru volivcev!« Za vsako priliko: rdeč trikotnik!

NEZNANO KJE V MARIBORU
»Veste, mi gledamo vso stvar skozi p rizmo dinarja. Čim manj bomo nare dili, tem manj nam bo treba spet razbijati.«

DOBRI BRIGADIR GAŠPER

Gašper je bil že trikrat na delovni akciji. In ko so letos zbirali prijave, se je zavedal, da tudi letos računajo nanj. Z rokami, ki so živo poznale vse vrste grč na ročajih brigadirskega orodja za tri akcije nazaj, je hlastno in učinkovito podpisal belo prijavnico — Gašper Češpljič, brigadir.

Gašper je vedno skromen. Zelo skromen. Zato je na vprašanje v prijavnici — funkcije v pretekli delovni akciji — le skrivoma poškilil, vendar se ob misli, kako prijetno bi bilo zapisati tja vsaj namestnik komandirja, samozadovoljno in ponosno nasmehnil. Toda usoda menda ceni skromnost, kajti Češpljičev fant se je letos dejansko pojavil na terasi kot namestnik komandirja, čeprav sploh ne pozna ambicioznosti, temveč le pretirano skromnost.

Prvi dan, drugi, tretji. Gašper (johi, kako bo nanj ponosna njegova stara mama!) je bil v očitnem afektu, ker je dobil funkcijo. Čutil se je tako zelo počaščenega, da se je v omamnem napadu admiralsčike odzival celo tedaj, kadar so iz razglasne postaje naselja klicali komandanta brigade. Da, čim je celo tako zelo preplaval njegovo prejšnjo skromnost, da se je v brigadirski hierarhiji videl višje kot na primer predsednik naselja. Povsem realno je utemeljeval: »Jaz imam funkcijo, on sicer tudi, toda jaz sem razen tega še Češpljičev in to je mnogo več.« Češpljičevi veljajo namreč za izredno umne kmetovalce, kakor je povedal Gašperjev rojak. Saj imajo vsako leto v vsej vasi najdebelejši krompir (tisti slovenski pregovor s tem nima nič zveze).

Toda... Gašper se je razočaral... Da bi dobila njegova visoka šarža tudi zunanji blesk, si je želel brigadirskih šaržnih našitkov, ki so doslej garantirali uspeh vsepovsod (čeprav, recimo, ne bi vedel, kaj je nogometna žoga, bi zaradi takšnega čina igral v naseljski reprezentanci vsaj tako učinkovito kakor Santamaria, a tudi Amor bi mu zaradi njega radodarno odprl srce sleherne brigadirke).

Toda z našitki ni bilo nič in Gašperjevo brigadirsko kariero prav tako. Sreča, ki naj bi jo prinesla funkcija, se je razblinila kakor milni mehureček. Spet je postal navadni, dobri brigadir... Gašper vneto koplje in nametava zemljo, nabija in reže bankine. Zniža jih, ko to zapove komandir, da jih nato lahko zviša, ko to zahteva delovodja. Ko tehnični referent ugotovi, da so previsoke, spet nižja... In tako naprej...

Modri Gašper je postal še modrejši, ker je spoznal, da tukaj mislijo zanj le drugi, ker on tega sploh ne zmore. On te dela, dela in zopet dela... Javlja se med prostovoljce za delo v nedeljo, za dežurstva, za ribanje barok, za čiščenje stranišča... Edini sveti trenutki oddiha so redke minute, ki jih kakor v nirvani preživi »kot gondoljer v Benetkah« (čim več eksplozivne mešanice — op trpezarica). Blaženo se ozira proti »tovarni sanj — Hollywoodu«, da bi uzrl milni obraz nje, ki je odklonila njegova neskončna ljubezenska čustva zgolj zaradi tega, ker njegov brigadirski čin ni prišel do izraza...

... ošvrknil vse trgovce, ki so v mesecu prometne varnosti v izložbe z alkoholnimi piščanci postavili reklamne plakate s priložnostno...

... poroči za varen promet... Pa čeprav je res, da nekateri prodajajo tudi sveče...

... prereševal mariborske kulturnike, ker so začeli uporabljati konspiracijo. Anonimnost žirije, ki je podeljevala nagrade ob Mariborski kulturni reviji, je precej nenavadna reč. Pišemo leto 1962...

... prisilili vse štipenditorje, ki dajejo štipendijo 6000 dinarjev, naj samim poskusijo ob tej štipendiji študirati in nato dvakratno dobo pogodbeno odslužiti...

... ošvignil aranžerje, ki so uredili izložbe »Moške mode« na Partizanski cesti in »aranžirala« tudi marsikateri zlahkni verz Prešerna...

... oplazil tiste, ki so kakorkoli zaposleni z asfaltiranjem Gosposke ulice da bi z delom končali vsaj kakšen dan pred dograditvijo novega mostu čez Dravo...

REŠITEV MALE KRIZANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE
Vod.: 1. obloga, 7. Arabec, 8. zamejca, 9. ata, m, s, 10. Mal, 12. strina, 14. avalit, 15. mošeja.

REŠITEV SKANDINAVSKE KRIZANKE
Maturant, zelenilo, Ilir, Kar, b, vaje, okolica, Oran, kij, i, alt, l, rja, u, n, i, zlato, zob, tip, g, h, PD, kej, stopalo, Italka, pomenek, Tina, mesec, ve, SOS, t, talij.

Mali oglasi

- Vdova, stara 25 let, brez otrok išče sostanovavca študenta, ki bi ji delal družbo v dvosobnem stanovanju. Pismene ponudbe pošljite na Uredništvo Katedre pod šifro »Plačilo po učinku«.
- Trinajst študentov sprejem na stanovanje. Cena 5.300 din. Ponudbe pošliti na redakcijo Katedre. Šifra: »Weekend hišica«.
- Studentki, ki mi bo varovala pet otrok v starosti od 1 do 27 let nudim stanovanje. Samo resne ponudbe na redakcijo Katedre pod šifro »3500 din«.
- Kurjeno(!) sobo, s souporabo stranišča oddam študentom z lastno posteljnino. Cena 8.000 din po osebi. Ponudbe na redakcijo Katedre pod šifro »Toplina«.
- Sprejemno večje število študentov-novincev na stanovanje. Preskrba zagotovljena. Pogoj je brezhibna preteklost. KPD, Po-breška 20.